

RØDE FANE

Nr. 7-79 Kr. 15,- Tidsskrift for kommunistisk teori

Foran tariff- oppgjøret

BILAG: PROGRAM-
DEBATT

I DETTE NUMMER

Det er gode tider, Tor Halvorsen!

Industrien har hatt konjunkturoppgang siden 1978. Eksportindustrien har bl.a. hatt store profitter. Det er grunnlag for å imøtekomme solide lønnskrav fra arbeiderklassen. Side 4

Hvem skal betale gjelda til oljemonopolene?

Diskusjonen om utenlandsgjelda er egentlig en diskusjon om hvem som skal betale regninga for de profitable oljespekulasjonene til monopolene. Side 6

Truer lønna konkurranseevnen? Side 9

Slik regner du ut reallønna. Side 12

En bløff at lønnsglidninga har økt. Side 15

Tariffaksjon 1980. Side 16

SPECIALBILAG: EN NØKKELE TIL DISKUSJONENE OM AKP(m-l)s PRINSIPPROGRAM

Et 16 siders spesialbilag som forklarer hvilke endringer som er foreslått i partiets prinsipprogram til AKP(m-l)s 3. landsmøte i 1980.

DEBATT: AKP(m-l) OG HOMOFILI: «Fråsegna» — et negativt lærestykke av rang. Side 18

DEBATT: Krigen Kina — Vietnam: Gikk alt så greit? Side 24

DEBATT: Stålproduksjon og sosialisme: Røde Fane vulgariserer! Side 26

BØKER: Hvordan reagerer soldater i krig? En omtale av John Keegans bok «The face of battle». Side 28

BREV TIL REDAKSJONEN. Side 30

I NESTE NUMMER

Med datarevolusjonen inn i 80-åra

RØDE FANE

Redaktør og ansvarlig utgiver:
Rune Ottosen

Adresse redaksjonen:
Postboks 6875 St. Olavs-
plass,
Oslo 1. Telefon: 11 45 73

Adresse distribusjonen:
Røde Fane, boks 2046
Grünerløkka, Oslo 5. Tele-
fon: 67 49 90. Postgiro:
2 20 84 78. Abonnement:
100 kr. (8 nr.) Trykt i offset
hos A/S Duplotrykk, 1979.

UTGITT AV
AKP(m-l)
NR. 7 — 1979
8. ÅRG. 15 KR.

MELDING FRA DISTRIBUSJONEN

Fra og med utsendelsen av forrige nummer ble distribusjonen av Røde Fane lagt over på data. Det betyr at alle abonnenter nå har et abonnementsnummer som de kan benytte ved alle henvendelser til distribusjonen. Dette nummeret finner du på adresseappen utenpå konvolutten.

Erfaringmessig vil det alltid oppstå komplikasjoner ved en så omfattende omlegging. Alle som har klager på noe i forbindelse med utsendingen bes vennligst henvende seg til distribusjonen

Forsidefoto: Samfoto

NAF har fått blod på tann!

NAF har fått blod på tann. Etter 15 måneders effektiv lønnsstopp vil de fortsette suksessen ved å nekte alle lokale tillegg fram til tariffoppgjøret.

Regjeringa og LO-ledelsen presser hardt på for samordna og kombinerte oppgjør. Slik vil de gjøre sin del av jobben. Lønnsnedslaget skal fortsette.

Men situasjonen nå er ikke slik den var da lønnsstoppen ble innført, verken økonomisk eller politisk. Det kan vise seg farlig for de høye herrer å gjøre opp regning uten vert.

Da lønnsstoppen blei innført, klarte regjeringa og LO å få folk til å tro at den var nødvendig for å redde sysselsettinga. De lovt samtidig at kjøpekrafta skulle opprettholdes for «de brede inntektsgrupper». Men Tor Halvorsen vinner lite gehør når han forsøker seg med samme argumenter for kombioppgjør og moderasjon nå som for to år sia.

Store deler av eksportindustrien går meget godt og håver inn stor profitt, bl.a. på grunn av kraftig prisøkning på eksportvarene.

Samtidig er løftene i lønnsstoppen ettertrykkelig brutt. Regjeringas «brede inntektsgrupper» har opplevd en nedgang i kjøpekrafta på 3–6000 kroner i denne perioden.

Dette er fakta som sjølsagt er registrert — ikke bare på grunnplanet, men også i en del forbundsledelser. Når derfor Tor Halvorsen kjører sine gamle kjepphester, så framstår det klarere enn noensinne som et forsvar for profitten.

Når dette skrives, har åtte fagforbund med mer enn 235 000 medlemmer gått inn for forbundsvise oppgjør. Bare Jern og Metall har gått inn for samordna og kombinerte oppgjør. Og det har de gjort mot et overveldende flertall av sine medlemmer.

Dersom LOs representantskap likevel vedtar samordna og kombinerte oppgjør, så vil det ytterligere skjerpe splittelsen innad i LO. En splittelse som ikke har vært større siden EEC-kampen. LO-ledelsen vil få enda flere vansker med å holde sine medlemmer i ro og få dem til å akseptere «moderasjonslinja».

Reint økonomisk er også LO-ledelsens rammer for oppgjøret sydd etter NAF sin lest. De har endra utgangspunktet for kjøpekrafta fra 1977-nivå til nivået ved årsskiftet 78/79. Det betyr at de alt i utgangspunktet har godtatt en nedgang i kjøpekrafta på 2–3000 kroner for store grupper.

Når det gjelder lavtlønn har de valgt en oppgjørsform som gjør enhver bedring av de lavtløntes situasjon umulig. Til nå har LO-ledelsen begrensa seg til å snakke om *formen* for lavtlønnsstilling. Men det avgjørende spørsmålet: Hvor mye? — se, det holder de klokkelig kjeft om.

Kort sagt er det ingenting ved LO-ledelsens opplegg som inngir annet enn mistillit.

Vi støtter Tariffaksjonens generelle krav og paroler til tariffoppgjøret og oppfordrer fagorganiserte til å slutte opp om deres initiativ.

Det er duket for en hard strid mellom de fagorganiserte og NAF. Det skal bli vanskelig for høyresosialdemokrater i LO-ledelsen å helle olje på opprørt vann i tida som kommer.

Fra streiken på Kværner mot lønnsstoppen i oktober 1978. Enda hardere midler må til for å møte NAFs offensiv i forbindelse med tariffoppgjøret. (Foto: Klassekampen)

– Vi står foran et av de hardeste tariffoppgjørene siden krigen. NAF og LO-ledelsen vil forlenge virkningen av lønnsstoppen samtidig som arbeidsfolk merker en stadig nedgang i levestandarden. For å gjennomføre et offensivt tariffoppgjør, er det nødvendig å skjære gjennom propagandaen og talldemagogien til NAF og LO-ledelsen. Røde Fane kan her dokumentere følgende:

– Det er rom for lønnsøkninger, bl.a. fordi norsk eksportindustri opplever økt etterspørsel på verdensmarkedet. Det har vært en generell konjunkturoppgang siden 1978.

– Den store utenlandsgjelda stammer i hovedsak fra investeringer i oljesektoren som nå oppnår store profitter. Derfor er den ingen grunn til at arbeidsfolk nå skal betale renter og avdrag på disse lånene.

– Eksportindustriens svekkede konkurransevne på midten av 70-tallet skyldes endringer i valutakursen og ikke lønnstillegg til norske arbeidsfolk.

– Siden 1974 har de samlede lønnstillegg sunket på grunn av nedgang i tarifftillegga. Nå vil staten og NAF også mobilisere mot lønnsglidninga.

– For at løftet om opprettholdelse av kjøpekrafta fra 1977 skal innfris, må en industriarbeider med 70 000 i årslønn ha over 15% i tillegg. Røde Fane viser hvordan du regner ut dine krav.

Det er gode t Tor Halvorsen

tider,
n!

På Arbeidsmandsforbundets landsmøte sa Tor Halvorsen at grunnen til at de fagorganiserte kunne oppnå så gode resultater med forbundsvise oppgjør i 1974 var den gode økonomiske situasjonen. Underforstått: Det er magre tider nå.

Nå har imidlertid utviklingen i norsk økonomi gjort LO-formannens argument

mot forbundsvist oppgjør i 1980 til et argument for. Det er gode tider, Tor Halvorsen.

Alle de klassiske tegn på en konjunkturoppgang har vært til stede siden i fjor høst. Lagerbeholdningene minker, eksporten øker, produksjonen viser oppgang:

LAGRENE TØMMES

Volumindeksen for lager
(100 = 1970)

	Totalt	Treforedling	Jern, stål	Andre metaller
Pr. 31.3.78	137	147	159	277
Pr. 31.3.79	116	118	130	139

PRODUKSJONEN ØKER

Produksjonsindeks
(100 = 1975)

Januar – juni	Totalt	Bergverk	Industri	Treforedl.	Kjemisk	Metaller
1978	116	242	99	104	103	91
1979	123	291	100	114	118	104

Økningen viser seg i eksportindustrien, med 16.5%. De som produserer for det norske marked har stillstand eller ned-

gang. Men nyere oppgaver viser en svak oppgang også her.

EKSSPORTEN ØKER

Verdiindeks for utenrikshandel. Utførsel:
(1970 = 100)

Mars – mai	I alt uten- om skip	Nærings- midler	Råvarer unntatt brensel	Brensels- stoffer	Bearbeidede varer utenom næringsm.
1978	335	201	169	2 810	303
1979	395	242	233	5 154	286

I prosent økte eksporten samlet med 17.9%. Økningen er både økning i mengde og i pris. På topp ligger olje og gass (brenselsstoffer i tabellen) med 83.4%. På bunn tradisjonelle industrivarer (bear-

beidede varer utenom næringsmidler) med – 5.6%.

Men tallet for tradisjonelle industrivarer dekker over en voldsom ekspansjon i flere bransjer:

Kjemiske grunnstoffer og forbindelser	51.1 %
Kunstgjødsel	35.3 %
Plast, regen.cellulose og kunstharpikser	73.5 %
Papir, papp og varer av dette	43.5 %
Jern og stål	36.2 %
Andre metaller	10.6 %
Elektriske maskiner, apparater og materiell	22.7 %

TARIFFOPPGJØRET

Regjeringen oppsummerer situasjonen slik i Nasjonalbudsjettet for 1980:

«Etter en periode med betydelig eksport fra lager, slår nå etterspørselen fullt ut i økt produksjon, og veksten i utekonkurerende industri er meget sterk i øyeblikket. Også i skjermet og hjemmekonkurerende industri har det siden i vår vært moderate oppgangstendenser ... Bedre ka-

pasitetsutnyttning i industrien har bidratt til en anslått markert produktivitetsokning i forhold til senere år.»

Vi har med andre ord både offentlig statistikk og regjeringen på vår side når vi med hånden på hjertet kan forsikre Tor Halvorsen han ingen frykt for forbundsvise oppgjør bør ha. De gode tidene er her.

Prisstigning gir kjempegevinster:

HUNDREVIS AV MILLIONER BARE TIL ALUMINIUMSINDUSTRIEN

— I tidsrommet januar—juli i år eksporterte Norge 2.3% mindre aluminium enn i samme tidsrom i 1978. Men prisen varene ble solgt for lå 13% over nivået for samme periode året før. Dette ga aluminiumsindustrien en prisgevinst på 328 millioner kroner.

Denne prisgevinsten har styrt godt unna lomdebøkene til arbeiderne i bransjen. Statistikken over gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne menn i elektrokjemisk

industri viser en stigning fra 1. kvartal 1978 til 1. kvartal 1979 på kr. 0.80, fra kr. 37.56 til kr. 38.36. I denne perioden, som også dekker tariffoppgjøret 1978, fikk altså arbeiderne en økning i gjennomsnittlig timefortjeneste på 2.1%.

Forutsatt at råvarene i denne bransjen ikke har hatt en like sterk prisstigning, innebærer dette rett og slett at det etter den tvungne voldgiften i 1978 -oppgjøret og prisstoppen som fulgte, har skjedd en gigantisk omfordeling av de skapte verdier fra arbeiderne til kapitalistene i den elektrokjemiske industri. Prisstigningen på verdensmarkedet tok for alvor til høsten 1978. Aluminium er ikke noe unntak. Det samme gjelder for største delen av norsk eksportindustri. En oversikt over økningene i eksportprisene for metallindustrien gir følgende bilde:

PRISINDEKS FOR UTENRIKSHANDELEN MED METALLVARER. Pris 1970 = 100

	1978 4.kvartal	1979 2. kvartal	Økn. %
Råjern etc. og ferrolegeringer	171	201	17.5
Jern- og stålstenger etc. og valset-råd	182	170	+ 6.6
Universaljern og -stål, plater	188	201	6.9
Kobber	75	104	38.7
Nikkel	101	122	20.8
Aluminium	151	170	12.6
Sink	155	188	21.3

(Kilde: Månedstatistikk over utenrikshandelen, juli 1979, Tabell 2.)

For de aller fleste produkttyper har det også skjedd en økning i eksportmengden. Aluminium — som viser stagnasjon i antall tonn — er således et unntak. Vi viser forøvrig til egen artikkel om helhetsutviklingen for industrien.

Selv om disse tallene viser fortida, betyr dette ikke at det ikke kan kreves kompensasjon for verdiøkningen. Det betyr

heller ikke at høykonjunkturen for eksportindustrien er avsluttet.

I Nasjonalbudsjettet for 1980 har regjeringen basert sine beregninger for norsk eksportindustri på at prisene på verdensmarkedet vil stige med 12.3% fra 1979 til 1980 på norske eksportvarer. Stigningen fra 1978 til 1979 har de anslått til 13%.

OLJEMONOPOL OG UTENLAND

Skal

Vi har levd over evne, vi har brukt mer enn vi har produsert. Vi har levd på forskudd, og dermed skaffet oss en diger utenlandsgjeld på nakken. Nå må vi stramme inn, sette tæring etter næring. Nå kommer regninga, vi må stramme ekstra godt inn skal vi klare å betale renter og avdrag på denne gjelda.

Dette er kjenningsmelodien til regjering, NAF og LO-sekretariatet. Det er «vi», det klasseløse storfelleskap som har lånt i utlandet, og det er derfor «vi» som må betale låna tilbake.

Men bildet passer ikke for det store flertall av lønnsarbeidere. Vi har ikke tatt opp noe lån i utlandet. De fleste av oss må bare bite i graset når vi får nei i norske banker. Vi har år for år betalt mer og mer i skatter og avgifter. Samtidig ser vi at de delene av stats- og kommunebudsjettet som kommer oss til gode, bl.a. helse- og sosialsektoren blir utsatt for tilstrammingsforsøk, nivåsenkning og til dels nedskjæring. Vi har med andre ord ikke sett noe til de pengene som «vi» skal ha lånt i utlandet.

LENE SGJELDA:

du betale avdraga?

De som har lånt i utlandet, burde sjøl være ansvarlig for å betale låna tilbake og dekke renteutgiftene. La oss prøve å finne ut hvor låna har tatt veien.

HVEM SKAL DISPONERE VERDIENE?

Verdier skapes ved produksjon. Disse verdiene havner hos eierne og arbeidene, og fordelingen slåss vi om ved tariffoppgjørene. Etterpå tar staten sitt både fra eierne (bedriftene) og fra lønningene våre. Arbeiderne bruker nesten hele inntekten sin til forbruk. Eierne og det offentlige bruker også en del til forbruk, mens resten går til investeringer i ny virksomhet.

Dersom forbruket og investering til sammen blir mer enn det som er produsert bruker «vi» i Norge mer enn vi har penger til sjøl. Da må vi låne penger i utlandet.

I 1973 var forbruk + investering tilsammen 0,5 milliarder kroner mer enn produksjonen som lå på 111,9 milliarder (73-priser). Vi lå m.a.o. nesten i balanse, vi brukte omtrent det vi tjente.

Utviklingen i forbruk og investeringer,

sammenliknet med produksjonen etter 1973 går fram av tabell 1. (prisstigning er

holdt utenom, tabellen viser kvantumsøkning).

Prosentvis årlig økning

Tabell 1

	73/74	74/75	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80
Privat forbruk	4.0	5.0	6.4	4.7	+2.5	1.5	2.1
Offentlig forbruk	3.3	6.2	6.5	+9.8	3.7	3.4	3.5
Investering brutto	14.2	9.1	9.9	+2.1	+17.3	+7.8	2.3
Brutto nasjonalprodukt	5.2	5.5	6.8	3.6	3.5	3.0	4.2

Kilder: 73/74: Nasjonalbudsjettet 1979, tabell 3. 74/75 til 77/78: Nasjonalbudsjettet 1980, tabell 3, 78/79 til 79/80 Nasjonalbudsjettet 1980, tabell 1.7.

Det private forbruket har hele tida økt mindre enn produksjonen (bortsett fra i 1977 hvor det økte noe mer).

Denne posten har m.a.o. ikke økt mer enn det har vært realøkonomisk dekning for. Det samme gjelder stort sett for offentlig forbruk, bortsett fra i 1977 hvor dette økte vesentlig sterkere enn produksjonen.

INVESTERINGER ØKER

Derimot har investeringene i 1974, 1975

og 1976 økt langt sterkere enn det har vært dekning for. Vi har hatt en investeringsboom som har gått langt utover det landet har råd til. Dette har skaffet oss en diger utenlandsgjeld. Når investeringsutviklinga er negativ i 1977 og 1978, skyldes det at nivået i 1976 var så rekordhøyt at det tok noen år å komme ned på et økonomisk forsvarlig nivå.

I figuren (tabell 2) er produksjonen (brutto nasjonalproduktet) hele tida satt lik 100. Når forbruk + investering er større enn 100, betyr det at gjelda må øke.

TARIFFOPPGJØRET

Merk at figuren hele tida viser andel av produksjonen dvs. at økning fra år til år er holdt utafra.

TO METODER FOR FINANSIERING

Som vi ser er det to måter å finansiere investeringene på. Enten ved å ta opp lån, dvs. investere mer enn landet har råd til utfra egen verdiskapning. Eller ved å presse forbruket ned, slik at mer av verdiskapninga kan gå til investeringer. Fram til 1977 satset borgerskapet på investeringsøkning ved hjelp av lån. Nå begynner gjelda å bli for tung for dem. Derfor presser de forbruket ned ved hjelp av lønnsstopp og offentlige nedskjæringer.

Har en først skaffet seg gjeld, må en betale renter. Jo større gjeld, jo mer må betales i renteutgifter. I 1974 var renteutgiftene for Norge totalt (regnet netto) på 2.4 milliarder. I 1978 er de på 9 milliarder, i 1979 vil de bli på 11 milliarder og i 1980 på 13.8 milliarder ifølge nasjonalbudsjettet. Derfor vil gjelda fortsatt øke sjøl om forbruk + investering i 79 og 80 vil bli lavere enn produksjonen.

Tabell 3 viser den eksplosjonsartede utviklinga av utenlandsgjelda 1974–78.

Ved utgangen av 1979 ventes gjelda å bli på ca. 107.4 milliarder, og 109.2 milliarder ved utgangen av 1980.

Tabellen viser også klart at det er oljeinvesteringene som står bak størstedelen av utenlandsgjelda.

Gjel p.g.a. lån til investeringer burde ikke være noe problem i det hele tatt. Den kapitalisten som har tatt opp slike lån (Statoil, Mobil Norge osv.), har gjort dette fordi han venter å tjene penger på det. Kapitalister venter å tjene så mye penger at det vil lønne seg for ham sjøl når han må betale renter og avdrag på låna. Har han regnet riktig, er både han og kreditorene glade. Har han regnet feil, taper de penga sine. Dette gjelder enten gjelda er innen- eller utenlandsk.

STORE INNTEKTSSØKNINGER

Når lønna presses ned, blir profitten større. En kapitalist med gjeld blir sjølsagt ekstra ivrig etter å slå lønna ned. Statsbudsjettet og lønnsstoppen viser at iveren er på topp. Kan de få oss til å betale gjelda for dem, setter de sjøl tilbake med store profitter.

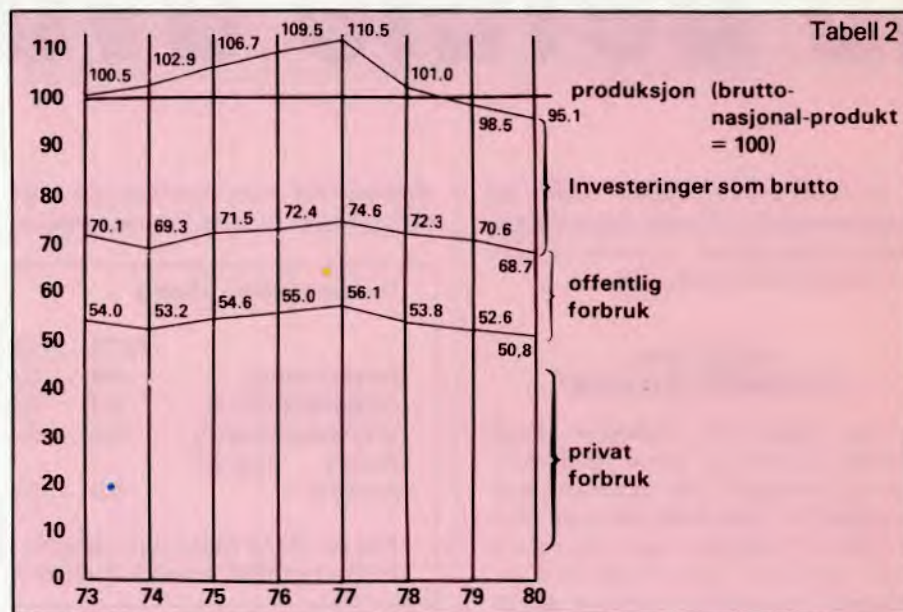
I 1978 var eierinntektene i oljeutvinning

og rørtransport på 8.0 milliarder kroner. I 1979 beregnes den til 13 milliarder og i 1980 på 22.5 milliarder kroner (nasjonalbudsjettet 1980, tabell 6.7) Det er en økning i eierinntekten på 62.5% fra 78 til 79, og på 73% fra 79 til 80! Sjøl om dette er før skatt og løpende priser, er det en helt enorm inntektsøkning. Det er absolutt ingen grunn til at vi skal betale gjelda for dem.

Statsgjelda stiller seg litt anderledes. Her bør vi se nærmere på hva denne er brukt til, dvs. hvilke statlige utgifter som har økt ut over det statsinntektene dekker. Dette har vi foreløpig ikke hatt kapasitet til å studere skikkelig. Det er likevel åpenbart at investeringene i Nordsjøen har ført til sterk økning i de offentlige utgiftene. Stikkord her er oppbygging av Oljedirektoratet og et nytt Olje- og energidepartement, og innskudd av aksjekapital i Statoil og Norol.

Statsinntektene gjennom skatt og avgift på oljeutvinning var i 1977 3.3 milliarder, i 1978 6.1 milliarder, i 1979 9.2 milliarder (anslag) og i 1980 er budsjettet på 15.6 milliarder. Dette er en aksellererende inntektsøkning. Til sammenlikning er renteutgiftene på statsgjelda til utlandet på 2.2 milliarder i 1979 og 2.5 milliarder i 1980.

Statssekretær Ølberg sa på et foredrag i Houston, USA 26. september i år at utenlandsgjelda ville øke litt både i 1980 og 1981, men at Norge i løpet av 80-årene ville bli nettoeksportør av kapital. Der som staten er villig til å skattelegge deler av denne kapitalflommen, burde det være enkelt nok å få betalt statsgjelda. Dette er ikke noe problem «vi» har i dag, det er bare et spørsmål om hvem som skal betale den gjelda borgerskapet har tatt opp, og som det fortsatt regner med å gjøre store penger på.

Utenlandsgjelda 1974–1978 (regnet pr. 31/12) milliarder kr. Tabell 3

	1974	1975	1976	1977	1978
Olje + sjøfart	17.2	23.9	33.5	47.3	49.1
Offentlig (ikke statsbankene)	+5.8	+3.1	3.2	17.0	27.5
Andre	8.4	14.4	3.2	20.1	22.8
Totalt	19.8	35.2	54.4	84.4	99.4

TARIFFOPPGJØRET

Det påstått høye lønnsnivået er blitt brukt som påskudd til lønnsnedslag og nedlegginger. Her er det arbeiderne ved Strømmen Stål som streiker mot truselen om nedleggelse i januar 1978. En trusel som det seinere ble gjort alvor av. (foto: Klassekampen)

Truer lønna konkurransevnen?

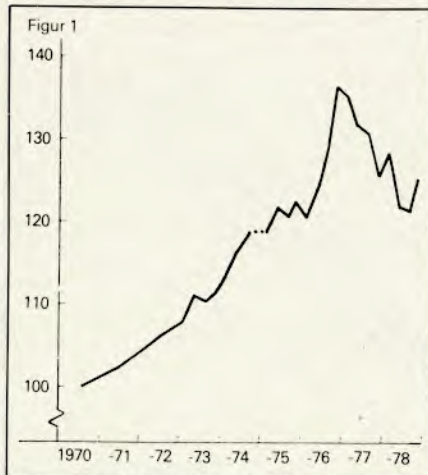
— De høye lønnskostnadene har ødelagt konkurransevnen for norsk industri. Det er hovedinnholdet i propagandaen for lønnsstopp og lønnsnedslag.

Men den norske arbeider har ikke fått noen glede av dette lønnskostnadsnivået. Lønning til arbeidere er ikke årsak til de høye kostnadene. Lønnsnedslag er heller ikke noen hovedårsak til at konkurransevnen i dag er bedra.

Men andre ord er myten om de høye lønninger en gigantisk propagandabløff.

SÅNN SER BLØFFEN UT

I figuren nedenfor ser du en kurve som viser utviklinga i lønnskostnader pr. produsert enhet i Norge sammenlikna med de viktigste konkurrentland. Figuren er fra Aukrust-utvalgets innstilling: Om pris- og inntektsutviklingen (NOU 1979: 25).

..... Pålitelige tall foreligger ikke. For årene 1970—1972 foreligger kun årstall. Kilde: Beregninger foretatt av OECD. Lønnskostnad pr. produsert enhet i Norge sammenliknet med konkurrerende land i norske kroner.

I årsskiftet 76/77 var altså lønnskostnadene 35 indekspoeng over de viktigste konkurrentene. Forferdelig! Den norske arbeider må leve fett. Vær så god å få dårlig samvittighet.

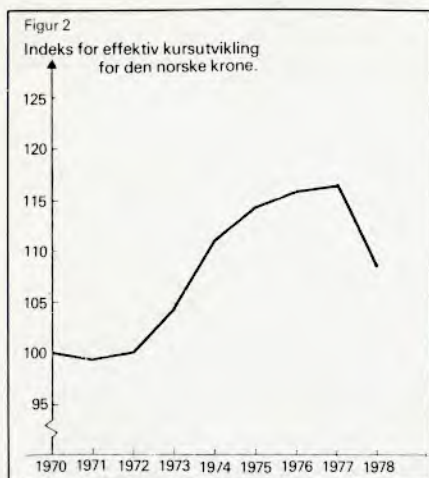
Men det er atskillig å si til bruken av denne kurven som argument for å holde lønna nede.

KURSOPPGANGEN HOVEDÅRSÅKEN

Det første vi skal se på er kursen på den norske krona. Kursen på den norske krona har økt kraftig fra 1972 til 1977. Det vil si at verdien av den norske krona på det internasjonale markedet har økt i forhold til andre valutaer. Dermed har også prisen på norske eksportvarer økt, uten at lønnsutgiftene har økt av den grunn. Kurven i figur 1 er regna i norske kroner. Dermed er kursoppgangen, og den prisøkninga som kommer av den, regna inn i lønnskostnadene. La oss derfor se på hvordan kursutviklinga har vært. I figuren

TARIFFOPPGJØRET

nedenfor, Tabell 2, kan du se hvor mye den norske krona har økt i verdi i forhold til konkurrentlanda.

Kilde: Nasjonalbudsjettet 1980

Kursen steg altså med ca. 17 indekspoenng fra 1972 til 1977. Faktum er at kursoppgangen var hovedårsaken til svekkingen av norsk konkurransevne i disse åra. Ved å sammenlikne de to kurvene ser du også hvordan de følger hverandre. Spesielt interessant er det at bedringen av

lønnskostnadene i figur 1 faller nøyaktig sammen med kursfallet i figur 2. Her ligger hovedårsaken til bedringa den siste tida.

Dette bekrefter også både regjeringa og Lied-utvalget. Vi siterer fra Lied-utvalget:

«I løpet av 1978 forbedret Norge sin konkurransevne, i første rekke som et resultat av den norske kronens internasjonale verdi falt ganske markert fra 1977 til 1978.» (s. 49)

Om forverringen i tida fram til 1970, sier Lied-utvalget følgende:

«Det karakteristiske for 1970-årene, fram til og med 1977, var at kostnadene pr. produsert enhet steg raskere her i landet enn i andre land som følge av en svak produktivitetsvekst, en sterk økning i kronens internasjonale verdi, og som følge av en noe raskere nominell inntektsvekst.» (s. 83)

Her kommer lønna klart i siste rekke, og da bare som «en noe raskere nominell vekst.»

NÅR KURSEN HOLDES UTENFOR

For å illustrere kursens innvirkning ytterligere, så skal vi ta med en kurve som viser

lønnskostnadene pr. produsert enhet, regna i de enkelte landas valutaer. Tallmaterialet stammer fra OECDs statistikk. Blant landa i figuren finner vi tre av Norges viktigste handelspartnere.

Bildet blir et helt annet enn i Tabell 1. Lønnskostnadene pr. produsert enhet har steget kraftigere både i Storbritannia, Sverige og Frankrike.

LØNN OG PRIS

Mens en kursoppgang på f.eks. 4 prosent i løpet av et år gir en tilsvarende økning i vareprisene på eksportmarkedet, så gir en lønnsøkning på 4 prosent nesten ikke utslag. Lønna utgjør jo bare en liten del av produksjonskostnadene.

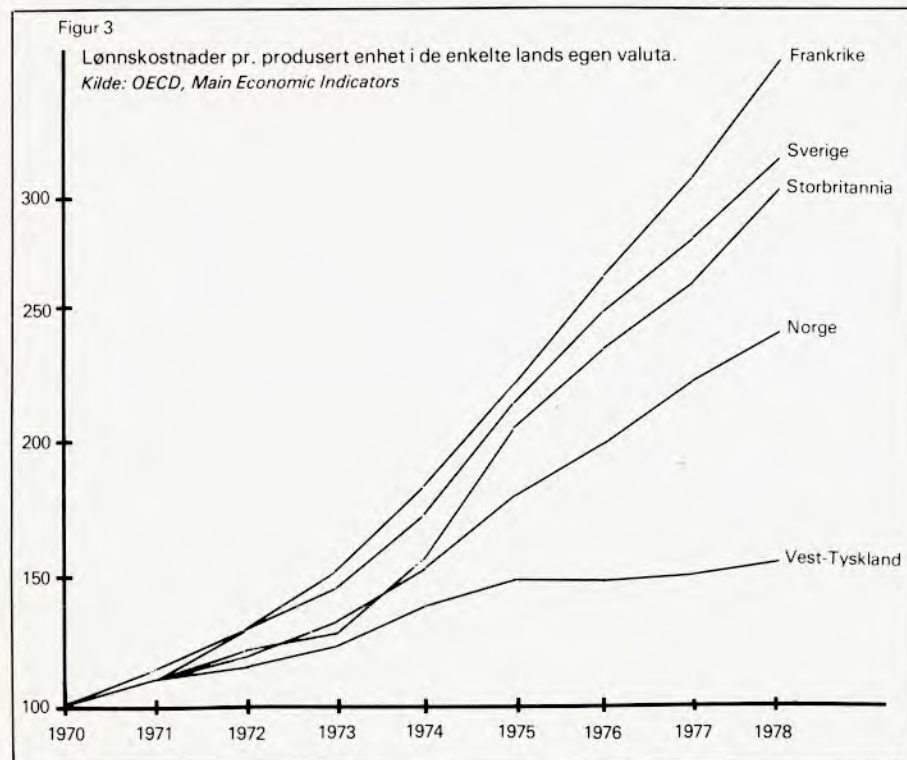
I Lied-utvalgets innstilling regner man med at lønnskostnadene utgjorde 24,3 prosent av kostnadene i industrien som helhet for årene 1972–76. I kjemisk var den 18 prosent og i metall-industrien 20,6 prosent.

Lønnsandelen er i virkeligheten mye lavere enn dette. I de totale kostnadene regner nemlig ikke Lied-utvalget inn investeringer i maskiner og annet produksjonsutstyr. I tillegg kommer at lønnskostnader, slik begrepet brukes her, inkluderer arbeidsgiveravgift og sosiale kostnader. Men la oss likevel ta Lied på ordet. Da finner vi at et lønnsøkning på 25 prosent i kjemisk bare ville bety en økning i de totale kostnadene på 4,5 prosent! En økning i lønnskostnadene på 4 prosent gir en økning i totalkostnadene på 0,7 prosent!

Dessuten er det jo sjølsagt ikke gitt at lønnsøkning må føre til prisøkning. Kapitalisten kan heller ikke helt fritt øke prisen dersom han skal opprettholde sin konkurransevne. Han kan redusere på profitten.

REALLØNNA

Til nå har vi snakka om lønn uten å si noe mer. Lied-utvalget setter fingeren på noe vesentlig når de snakker om *nominell* lønnsvekst. Den sier nemlig ingenting om levestandarden, om kjøpekrafta etc. Men det fins jo tall for slikt også. OECD ga en oversikt over reallønnsutviklinga i en rekke land i desember 1978. Den kurven viser lønnsutviklinga i forhold til prisstigningen i de enkelte land. På den måten holdes kursutviklinga utafør og vi nærmer oss levestandarden til arbeidsfolk. Skatt

TARIFFOPPGJØRET

er imidlertid ikke trukket inn, slik at det blir snakk om reallønn. Da ser bildet ut som i fig 4.

Dette er det nærmeste vi kan komme om vi skal gi noen sammenlikning av lønnsutvikling eller levestandard i de enkelte land.

Til dette er begrepet «lønnskostnader pr. produsert enhet» — som NAF og regjeringa er så glad i — ubrukkelig.

Hva betyr «lønnskostnader pr. produsert enhet»?

For dette omfatter ikke bare lønn til arbeidere.

For det første: Arbeidsgivers sosiale kostnader er med. Dvs. arbeidsgiveravgiften, betaling for bevegelige helligdager, feriepenger, lønn under sykdom etc. I Norge utgjør disse kostnadene 41 prosent av timelønna til arbeiderne. Tilsvarende kostnader i andre land varierer en god del: Danmark: 21 prosent, Storbritannia: 27 prosent, Sverige: 55 prosent, Vest-Tyskland: 67 prosent, Frankrike: 78 prosent.

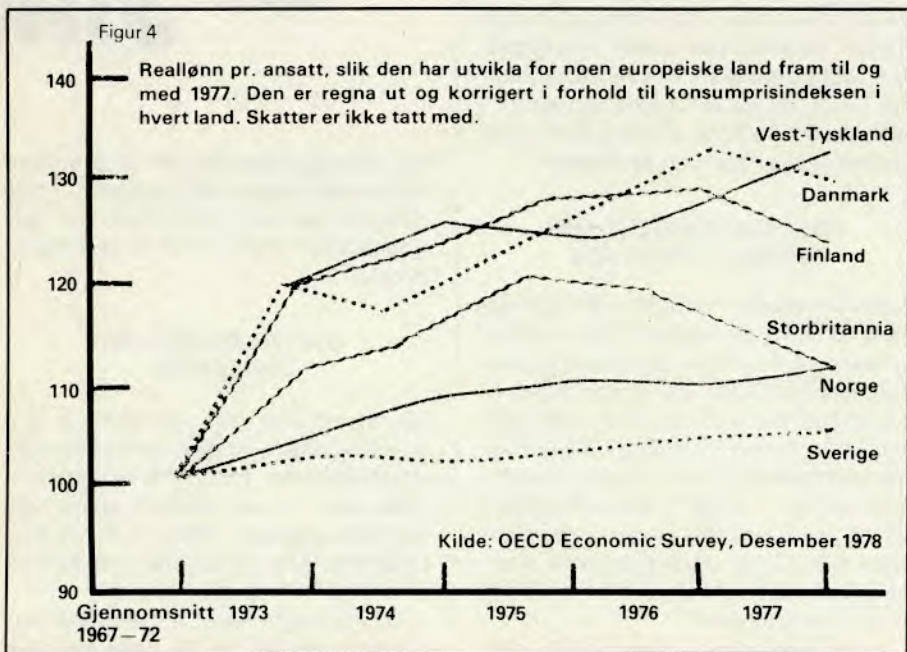
For det andre: Produktiviteten regnes inn. Dvs. hvor mange arbeidstimer som går med for å få laget en bestemt mengde med varer. Dette avhenger av en rekke forhold: Arbeidstempoet, organiseringen av arbeidet, andelen uproduktive ansatte, hvordan bedriftene fordeler seg etter bransje osv.

KORT OPPSUMMERING

Norges konkurransevne har faktisk blitt svekka i 70-åra. Men årsaken til dette er ikke at den norske arbeider lever fett. Hovedårsaken er at kursen på den norske krona har økt sterkt. Reallønnsutviklinga for norske arbeidere har faktisk utvikla seg svakere enn for de viktigste konkurrentene til norsk eksportindustri.

Begrunnelsen for innføring av lønnsstoppen var følgelig falsk. Det er heller ikke lønnsstoppen som er hovedårsak til at norsk eksportindustri nå går svært bra. Bl.a. Lied-utvalget sjøl bekrefter at bedring i konkurransevnen i 1978 skyldes kursnedgang på krona. Bedringen i eksportindustrien i 1979 skyldes så og si utelukkende økt etterspørsel og kraftig prisstigning på eksportmarkedet.

OHV

TARIFFOPPGJØRET

Flere og flere går nå i gang med å regne ut kjøpekrafts utvikling sjøl. Når du regner ut fra din egen lommebok og ikke ut fra NAF-statistikken, blir resultatet nærmest et sjokk. Virkeligheten viser at gjennomsnittsarbeideren har tapt minst 4000 kroner i kjøpekraft i tariffperioden.

Røde Fane viser her hvordan du kan regne ut din reelle reallønn.

Gjennomsnittsarbeideren har tapt minst 4.000 kroner i kjøpekraft i tariffperioden.

For et stort antall arbeidere og funksjonærer må det stilles et krav på rundt 15 prosent bare som kompensasjon for nedgang i kjøpekrafta.

LOs regnemåte registrerer ikke denne nedgangen. De har ikke reist noen krav om kompensasjon for brudd på løftene om at kjøpekrafta skulle opprettholdes under lønnsstoppen.

Flere og flere går i gang med å regne ut kjøpekrafts utvikling sjøl. Når du regner utfra din egen lommebok og ikke utfra NAF-statistikken, så blir resultatet nærmest et sjokk. Her er noen eksempler:

Kjell Høibraaten, tillitsmann på BMW i Bergen har i samarbeid med Likningskontoret regna ut følgende:

En arbeider med full ansiennitet, årsinntekt på 74.745,- og i skatteklasse I, har tapt 4.953,- kroner i kjøpekraft fra gjennomsnittet i 1977 og fram til 15.7.79.

Ansatte på Likningskontoret i Bergen har gjort beregninger for statsansatte som viser følgende:

En kontorassistent med årsinntekt 60.000,- får en nedgang i kjøpekrafta på 4.200,- kroner fra 31.12.77 til 30.4.80.

En avdelingsingeniør med 68.000,- i året, må ha 14,5 prosent lønnstillegg for å få samme kjøpekraft i 1980 som ved utgangen av 1977.

Arbeiderne på Apotekernes Laboratorium har regna ut at de vil ha tapt 3.300,- i kjøpekraft fra lønnsstoppen ble innført og fram til tariffoppgjøret i 1980.

Dette er bare tre av flere eksempler på nedgangen i kjøpekrafta. Og de er ikke spesielle. De beregninger som de ansatte ved Likningskontoret har gjort, gjelder for statsansatte generelt. Samme tall vil gjøre seg gjeldende for det store flertall kommuneansatte. I industrien vil bildet variere noe, men høyst sannsynlig vil et flertall av de fagorganiserte med inntekter mellom 60. og 80.000 ha hatt en nedgang på

minimum 4.000 i kjøpekraft på årsbasis.

Hva er årsaken til den svære forskjellen mellom LOs og de fagorganisertes egne tall?

LO «REGNER FEIL»

For det første synes det å herske en del forvirring i LO-ledelsen omkring slike spørsmål. De er tydeligvis ikke vant til å bli konfrontert med initiativ og spørsmål fra grunnplanet. Tor Halvorsen nekta for eksempel å svare arbeidere ved Trondheim Mekaniske Verksteder da han fikk framlagt tall for nedgang i kjøpekrafta deres. Han kunne ikke gå slik i detalj!

Dette med detaljene er et poeng. LO regner nemlig bare på generelle tall utfra en statistisk gjennomsnittsfamilie. De gjør seg fullstendig avhengig av NAFs statistikk og går ikke inn i den virkelighet som de fagorganiserte står overfor.

LO går ikke ut med tall for utviklingen av kjøpekrafta. De har også forandret på utgangspunktet uten å forklare hvorfor. I innledninga til lønnsstoppløven forutsetter man at kjøpekrafta skal opprettholdes på 1977-nivå. Men til NTB har nå Tor Halvorsen uttalt at han mener kjøpekrafta bør opprettholdes slik den var ved årsskiftet 78/79. Og det er vitterlig noe annet. I eksempelet fra BMW er forskjellen rundt 3.000 kroner i kjøpekraft på årsbasis!

FORUTSETNINGENE FOR LØNNSSTOPPEN FEIL

Lønnsstoppløven forutsetter en prisstigning for 1979 på 4 prosent og en lønnsglidning på 4 prosent og så skal kjøpekrafta opprettholdes. Men dette holder ikke, sjøl om alle skulle ha fått en lønnsglidning på 4 prosent i 1979. På grunn av skatteprogresjonen vil en enslig industriarbeider som hadde 70.000 i årsinntekt 31.12.78 ha tapt 868 kroner i kjøpekraft fram til 31.12.79. Og da forutsetter vi altså at hun har fått 4 prosent lønnsøkning under lønnsstoppen!

I tillegg har disse forutsetningene slått

— Slik

feil. Prisstigningen blir på ca. 5 prosent og lønnsglidningen på 3 prosent — ifølge NAF og Regjeringa. Dette fører til et tap i kjøpekraft på 1680 kroner for eksempelet ovenfor!

LOs UTGANGSPUNKT FEILAKTIG

LO regner utfra en to-barnsfamilie med en inntektstaker og gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Problemet er bare at et tillegg som vil opprettholde kjøpekrafta for denne gruppen, vil føre til en nedgang i kjøpekrafta for alle grupper med et dårligere skattemessig utgangspunkt.

LO forutsetter også at lønnsglidninga er reell og gjelder for alle. Som kjent kan

TARIFFOPPGJØRET

regner du ut lønna di

NAF registrere lønnsglidning uten at noen får mer i lønningsposen av den grunn. Dette fordi statistikken bl.a. inkluderer stillingsendringer etc. I tillegg er det jo et faktum at et meget stort antall ikke har lønnsglidning.

Til slutt gjør LO en stor feil når de bare regner utfra utviklinga i 1979. Lønnsstoppen blei innført 12.9.78 og førte til lønnsnedslag for mange i løpet av 1978. Og sjøl før lønnsstoppen blei innført, var det klart at tariff tilleggene ved oppgjøret i 1978 ikke ville holde tritt med prisstigninga engang. Prisene steg med 3.9 prosent fra april til desember 1978. Det generelle tillegg, inkludert lavtlønnstillegget, ga 2.6 prosent.

LO gjør faktisk enda flere feil, bl.a. med

tidspunktene de regner utfra. Men det får utstå. Det som er sagt skulle være nok til å forklare hvorfor LO-ledelsen ikke befinner seg i nærheten av virkeligheten. Og kanskje også hvorfor de stort sett holder kjeft om konkrete tall.

HVORDAN KAN DU REGNE SJØL?

Nedenfor viser vi hvordan du sjøl kan regne ut nedgang i kjøpekrafta og krav til kompensasjon. Det er denne modellen vi har benytta for de utregningene som er foretatt i denne artikkelen.

Hvilket utgangspunkt?

Regjeringa og LO lovet opprettholdelse av kjøpekrafta på 1977-nivå. Dette er der-

for et greit utgangspunkt. Mange vil regne med utgangspunkt i å opprettholde kjøpekrafta i tariffperioden. Dvs. på samme nivå som i april 1978. Noen regner også utfra tidspunktet da lønnsstoppen blei innført. Regne-modellen nedenfor kan brukes på hvilket som helst utgangspunkt. I de eksemplene jeg bruker tar vi utgangspunkt i april 78. Dette er av praktiske grunner og ikke ment som retningsgivende.

Kjøpekraft

Vi er interessert i å opprettholde kjøpekrafta (disponibel reallønn). Når vi skal ha kompensasjon for nedgangen, må vi altså ha en økning på nettolønna tilsvarende den prisstigninga som har vært. Vi må altså foreta skatteberegninger. For å fin-

TARIFFOPPGJØRET

ne nettolønna må vi ha årslønn, pga. skattetabellene. Forskjellen på å regne på nettolønna i forhold til bruttolønna er ganske stor. Om vi sa at vi skulle kompensere en prisstigning på 10 prosent også bare krevde 10 prosent i tillegg på bruttolønna, så ville resultatet netto bli omtrent 6–7 prosent på grunn av skatteprogresjonen.

□ Fra timelønn til årslønn

Vi finner årslønna ved å gange timelønna med 2080 timer. Da får vi skattbar inntekt som inkluderer feriepenger og betaling for bevegelige helligdager. Denne måten å finne årslønn på, bruker LO sjøl og den er alment akseptert. Vi bruker timelønn uten overtid og tillegg.

□ Prisstigninga

Prisstigninga fram til 1.1.79 finner du i Konsumprisindeksen. Den er oppgitt i poeng og du må regne om til prosent. Fra april til desember 78 steg prisene med 5.5. poeng, eller 3.9 prosent. Fra gjennomsnittet i 1977 og fram til desember 78 steg prisene med 10.8 prosent.

For 1979 regner jeg med en prisstigning på 5 prosent.

For 1. kvartal 1980, dvs. fra lønnsstoppen oppheves og fram til tariffoppgjøret,

foreligger ikke sikre beregninger. Statsbudsjettet regner med en prisstigning på 6–7 prosent i 1980. 7 prosent tilsvarer 1.75 prosent pr. kvartal. Men prisstoppen oppheves fra 1.1.80 og vi kan regne med et prishopp. 2 prosent er derfor et mildt anslag.

Samlet blir dette en prisstigning på 10.9 prosent i tariffperioden.

□ Skatten

Jeg har brukt Statistisk Sentralbyrås skattetabeller. Disse inkluderer barnestrygden og er beregna utfra minstefradrag. De er alment akseptert som utgangspunkt for utregninger. Skattetabellene for 1980 foreligger ikke. Jeg har tatt utgangspunkt i 1979-tabellene og lagt til Statsbudsjettets forslag til endringer. Det blir riktig, så sant Stortinget vedtar disse endringene.

□ Et regneeksempel

Jeg har tatt utgangspunkt i ei timelønn pr. april 1978 på 33.65. Jeg forutsetter den prisstigninga som er sagt ovenfor. Og jeg forutsetter at det ikke er gitt tillegg i perioden. Dersom du har fått tillegg, så er det bare å trekke disse fra i det endelige kravet. I det oppsatte regnestykket regner vi med skatteklasse I, enslig.

Brutto årslønn april 1978: (33.65 x 2080) =	70.000
Netto årslønn april 1978: (tabell for 1978)	46.982
Prisstigning i perioden: 10.9 prosent	
Tillegg på nettolønna: (46.982 x 10.9%) =	5.121
Ny netto årslønn april 1980:	52.103
Ny bruttolønn april 1980 (tabell for 1980):	81.490
Ny timelønn april 1980 (81.490 : 2080) =	39.18
Tillegg: (39.18 - 33.65)	5.53
Tillegg i prosent:	16.4%

Denne industriarbeideren har altså tapt 5.121 kroner i kjøpekraft i tariffperioden.

For et ektepar uten barn blir resultatet følgende: Tap i kjøpekraft 5.568 kroner. Timetillegg 4.74, eller 14.1 prosent.

For et ektepar med to barn og en inntektstaker blir tapet i kjøpekraft på 6008 kroner. Timetillegget blir på 3.95 eller 11.7 prosent.

Grunnen til de store forskjellene i krav på samme inntekt, er de skattemessige fordelene ved å ha barn.

Dersom du skal regne utfra gjennom-

snittet i 1977 må du finne gjennomsnittlig timelønn for året og deretter foreta regnestykket. Samtidig som du trekker inn de tillegg som er gitt.

□ Hvordan beregne skatten?

Du trenger årstabeller. Statistisk Sentralbyrå har slike og du kan bestille dem der. Det kan ta tid. Det er fullt mulig, slik mange har gjort, å bare henvende deg til Linkningskontoret på plassen og be dem om å foreta skatteberegningene.

OHV

En bløff

De totale lønnstilleggene har gått kraftig ned siden 1974. Det er særlig de tariffmessige tilleggene som har sunket. Dette er virkelig heten bak de voldsomme angrepene på lønnsglidninga fra regjering, NAF- og LO-ledelse.

Det er ikke lønnsglidninga som har økt, men de tariffestede tilleggene som har gått ned. De høye herrer har fått kontroll over tariffoppgjørene gjennom samordna, kombinerte oppgjør. Nå går de til angrep på de lokale tilleggene.

NOEN TALL

I tabellen på s. 15 ser du en oversikt over lønnstilleggene fra 1971 til 1978 fordelt på lønnsglidning og tariff tillegg. Tallene baserer seg på gjennomsnittslønn for menn og kvinner i industrien. Tallene stammer fra tabell 3 a og 3 b i Aukrustutvalgets innstilling i 1979. Prosentvis endring fra året før.

JAMN LØNNSGLIDNING

Som vi ser har lønnsglidninga gitt et tillegg på 6 prosent i gjennomsnitt fra 1971 til 1978. De to siste åra har lønnsglidninga ligget rundt dette gjennomsnittet. Det er altså det reine tull når det hevdes at lønnsglidninga har økt og blitt «ukontrollert». De store endringene er i de tariffmessige tilleggene. De har sunket fra 13,6 prosent i 74 til usle 2,2 prosent i 1977. Det er de kalde resultatene av overgangen fra forbundsvise oppgjør i 1974 till kombi i 76. Gjennom oppgjørsformen har de klart å få kontroll over tariff tilleggene og går nå til angrep på de lokale tilleggene. Totalt var lønnstilleggene fra 77 til 78 de laveste i 70-åra.

LØNNSGLIDNING OG LAVTLØNN

NAF og LO-ledelsen har også forsøkt å mobilisere de lavtlønte i kampen mot lønnsglidninga. Angrepet på lønnsglidninga er politisk reaksjonært. Det inne-

TARIFFOPPGJØRET

at lønnsglidninga har økt

I motsetning til LO er NAF en kamporganisasjon. Nå har Kraby & Co. bestemt seg for å ta knekken på lønnsglidninga. Hittil har nettopp lønnsglidninga for mange industriarbeidere vært kanskje det viktigste redskapet for å slåss mot lønnsnedslag. Her ser vi LO og NAF hos riksmeglingsmannen 1978. (foto: Klassekampen)

År	Lønns- glidning	Tariff- tillegg	Totalt	Totalt i ører
71–72	5,0	3,9	8,9	132
72–73	5,9	4,7	10,6	172
73–74	8,2	9,1	17,3	311
74–75	6,4	13,6	20,0	420
75–76	4,9	11,7	16,6	420
76–77	6,1	4,7 ¹⁾	10,8	319
77–78	5,8	2,2	8,0	261
Gj.snitt	6,0	7,1	13,2	

1) Arbeidstidsforkortelsen i 1976 ga et tariff tillegg på 6,25 prosent i kompensasjon.

bærer en ytterligere innskrenkning av forhandlingsretten. Den vil bli redusert til sentrale samordna og kombinerte oppgjør. Eller kort sagt: ingenting. Skånlands ønskedrøm. Finn Nielsen, formann i lavtlønnsforbundet Bekledning, har gått inn på en sånn argumentasjon.

Men dette er ikke bare politisk reaksjonært. De reint økonomiske argumentene holder ikke heller. Jeg har hørt folk si at oppgjøret i 1974 ga bra resultat for de

lavtlønte, men så kom lønnsglidninga og økte forskjellen igjen.

Tabellen foran viser hva som virkelig har skjedd. Lønnsglidninga har vært temmelig konstant. I perioden 72–74 var den 14,1 prosent. Fra 74 til 76 11,3 prosent. Fra 76 til 78 11,9 prosent.

De tariffmessige tilleggene har utvikla seg sånn: Fra 72 til 74: 13,8 prosent. Fra 74 til 76: 25,3 prosent. Fra 76 til 78: 6,9 prosent.

Mange lavtlønte får nettopp ikke lokale tillegg og er totalt avhengig av tariff tilleggene. Fra 76 til 78 har disse tilleggene vært de laveste i 70-åra! Det er altså tariffoppgjørene som er hovedårsaken til at de lavtlønte henger etter, ikke lønnsglidninga.

Følgelig ville også en begrensning i lønnsglidninga reint økonomisk bare medføre en økonomisk samling i bånn. I stedet for at de lavtlønte skulle gå fram, så skulle altså de på — eller over — gjennomsnittet gå tilbake.

Dette er NAFs ønskedrøm. De hevder som kjent at det ikke fins noe lavtlønnsproblem, bare et «høytønnsproblem». Angrepene på lønnsglidninga støtter i realiteten NAF sitt utgangspunkt. Er det noe som fortjener betegnelsen klasse-samarbeid, så er det bl.a. Finn Nilsens standpunkt i denne saka.

GJØR SOM KJEMISK

Forbundsstyret i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund går inn for følgende krav til lavtlønsspørsmålet i sine rammekrav: «Det kreves i alle forbundets overenskomster en minstelønns garanti på 90 prosent av gjennomsnittsførtjenesten for bergverk og industri, eller en tariffert minstelønn i alle overenskomster, om nødvendig ved lov.»

«For de overenskomstområder som ikke har en normal lønnsutvikling i perioden, kreves det lønnsreguleringer. Lønnsreguleringene skal baseres på utviklingen av gjennomsnittsførtjenesten for bransjen — industri og bergverk — og skal skje to ganger årlig.»

Både fagpolitisk og økonomisk er dette rette vegen å gå. For det første krever de 90 prosent-regelen innført. Dette er den beste garanti for løsning av lavtlønnsproblemet. For det andre så krever de forhandlingsrett to ganger årlig for dem som ikke følger den generelle lønnsutviklinga. Dvs. i stedet for å gå imot lokal forhandlingsrett for dem som har det, så går de inn for å utvide denne retten.

OHV

TARIFFOPPGJØRET

TARIFFAKSJON 1980

Tariffaksjonen 1980 hadde fellesmøte i Oslo lørdag 29/9. Der deltok 70 deltakere fra 12 forbund for å diskutere hovedkravene foran årets tariffoppgjør. De kom fra klubber og foreninger fra Langesund i sør til Kirkenes i nord.

Møtet kom i stand på initiativ fra klubbene på Orkla/Saga og Dyno, Kongsvinger, i samarbeid med tillitsmenn i Kjemisk, Odda. De har tidligere og uavhengig av hverandre, vedtatt to liknende opprop.

På en pressekonferanse etterpå deltok: Ivar Bekkelund, Harald Dyrkorn og Dagrøn Nykvist fra Dyno, Kongsvinger. Per Kristian Larsen, klubbformann ved Orkla/Saga og Nils Moldøen fra klubben ved DNN Aluminium i Tyssedal. Røde Fane stilte dem følgende spørsmål:

RF: — På Papir-landsmøtet gikk Halvorsen inn for kombinert og samordnet oppgjør, hvordan stiller dere dere til det? Er det noe poeng med aksjon når LO-formannen allerede har bestemt seg?

Larsen: — Vi vet at LO-ledelsen vil gå inn for kombinerte oppgjør, men det at LO-ledelsen ble nedstemt bl.a. på landsmøtet i Papirarbeiderforbundet sier jo en del. Tilsvarende avstemning på Byggningsarbeidernes landsmøte viser at det er mulig å lage bevegelse på oppgjørformen. Den kan bli mer slagkraftig enn ved tidligere oppgjør. Aksjoner og initiativ har det vært før uten at opposisjonen har vært så sterk som nå.

Moldøen: — Vitsen må jo være å bruke denne aksjonen til å presse LO-ledelsen til å skifte standpunkt. Da må vi legge på bordet en skikkelig liste over klubber og foreninger som har sluttet opp om aksjonen. LO-ledelsen må konfronteres med stemninga i fagbevegelsen og nå ser vi at det strømmer inn vedtak fra klubber, spesielt i Jern og Metall. Svært mange slutter opp om kravet om forbundsvis oppgjør.

Bekkelund: — Jeg mener at det bare er forbundsvis oppgjør som kan ivareta de enkelte forbundenes særkrav og interesser til de enkelte bransjene.

Larsen: — Nå er jo bevegelsen som

kan skapes på oppgjørformen tidsbestemt til rett før oppgjøret skal finne sted. Det som er like viktig er å opprettholde status quo på andre områder, f.eks. forhandlingsretten. Vi vet jo at de vil forsøke å forlenge virkningen av lønnsstoppen på en eller annen måte, f.eks. ved å sette tak på lønnsglidningen, og dermed begrense muligheten til lokal aktivitet. Så det er viktig å kunne mobilisere folk utafør det tidsbestemte oppgjøret.

R.F.: — Hvordan ser dere på forholdet mellom det som gjøres lokalt og det som kan gjøres i en sánn fellesaksjon?

Dyrkorn: — Det grunnleggende og viktige arbeidet er det som gjøres lokalt, og det som vi driver kan selvfølgelig aldri bli noen erstatning for det. Men samtidig mener vi at det er viktig å fokusere på en del sentrale krav og tvinge LO-ledelsen til å rette seg etter de kravene som faktisk står sterkt på grunnplanet i fagbevegelsen.

R.F.: — Dere stiller krav om opprettholdelse av kjøpekraften og kompensasjon for prisstigning i perioden, det samme gjør LO-ledelsen, hva er forskjellen?

Dyrkorn: — Forskjellen er at vi mener det, at det virkelig er nødvendig å opprettholde reallønna og kjøpekraften. LO bruker som argument nå at det har vært 4

prosent lønnsglidning og 4 prosent prisstigning i perioden og derfor ikke er grunnlag for noen kompensasjon. Det er en regnemåte vi ikke kan akseptere.

Bekkelund: — Det går ikke an å dokumentere 4 prosent lønnsglidning. Dessuten er det slett ikke alle lønnstagerer som har lønnsglidning. Derimot så merker vi på pengepengen at prisstigningen har vært enorm — uavhengig av hva slags statistisk materiale man måtte bruke.

R.F.: — Hva slags parole stiller dere for lavtlønnede?

Bekkelund: Utgangspunktet for å ha en lavtlønnsparole er det faktum at på tross av vakre ord har de lavtlønnede her i landet blitt liggende mer og mer etter. Vi må bl.a. bruke likestillingsloven som argument fordi kvinnene blir rammet av lavtlønnspolitikken. Og vi aksepterer heller ikke Krabys påstand om at lavtlønnsproblemet ikke kan løses hvis ikke staten kobles inn med sosiale løsninger.

Dyrkorn: — Vi har stilt krav om at alle må opp i en minstelønn av 90 prosent av gjennomsnittet i industrien — med forbundsvis garantiordninger. Det gjør det mulig å stille krav innafor alle forbund, som kan mobilisere svært bredt. Dette forhindrer ikke noen i tillegg å stille skikkelige kronekrav.

Alle på konferansen var enige om at det ikke er mer enn rimelig at alle burde kunne komme opp i 34–35 eller 36 kroner timen. Men i svært svake forbund mente noen at det ville være vanskelig å få oppslutning om så store kronekrav, og litt av poenget med et sånt opplegg må jo være å vinne bred oppslutning.

R.F.: — Hvordan skal dere jobbe framover?

Moldøen: — Nå reiser vi som har vært her for å jobbe for dette i foreningene våre. Samtidig må vi prøve å engasjere flest mulig fra andre foreninger. Vi har opprettet en ledelse som skal samordne dette. På bakgrunn av dette er det mulig å samle en ny konferanse seinere.

Larsen: — Det er viktig å vinne oppslutning til oppropet fra flest mulig klubber og foreninger. Men det er også viktig

TARIFFOPPGJØRET

Fra pressekonferansen etter tariffaksjonens møte. Fra høyre: Harald Dyrkorn, Nils Moldøen, Dagrun Nykvist, Ivar Bekkelund og Kristian Larsen. (foto: Røde Fane)

å få med enkeltpersoner som kanskje ikke får dette gjennom i foreninga si sjøl om de ikke får igjennom støtte til aksjonen i klubben eller foreninga si.

Bekkelund: — Vi på Kongsvinger er innstilt på å stå på stand og dele ut løpesedler, det har vi gjort før med godt resul-

tat og det oppfordrer vi flere til å gjøre.

R.F.: — Trur dere at LO-ledelsen vil rette seg etter resolusjoner fra dere, eller har dere andre maktmidler?

Dyrkorn: — LO-ledelsen har ikke rettet seg etter resolusjoner før og det er lite

trolig at de vil gjøre det nå. På den annen side kan de ikke se bort fra en stor stabel med vedtak på skrivebordet sitt. Dessuten kan det bli et ganske stort mindretall på representantskapsmøte i desember som er i opposisjon til LO-ledelsen. Hvis f.eks. LO-ledelsen trumfer gjennom kombioppgjør med et knapt flertall — hva gjør vi da? Vi kan ikke sitte med hendene i fanget og se rolig på en slik situasjon. Ledelsen for denne aksjonen har fått fullmakt av konferansen til å sette i verk de nødvendige aksjonene i et slikt tilfelle.

R.F.: — Det har vært en god del kvinner på denne konferansen. Har dere noe spesielt tilbud til dem som en viktig del av lavtlønnsgruppen?

Nykvist: — Det viktigste er at kvinnfolka engasjerer seg sjøl og reiser krav. Men det er også viktig at klubber og fagforeninger er aktive for å få flere kvinner til å engasjere seg i det faglige arbeidet, ta verv osv. Det er også viktig for mannfolk å støtte kvinnene i deres krav slik at kvinner og menn kan stå sammen om felles interesser. Det er også blitt tatt et eget initiativ på denne konferansen for å samordne kvinnekraav og få kvinnelige kontakter på flest mulig arbeidsplasser. Det kan også bli aktuelt å lage en egen kvinnekonferanse.

R.F.: — Dere er ikke redde for negative reaksjoner fra LO-ledelsen på grunn av dette initiativet; noen vil kanskje si at dere ikke har fulgt vanlig organisasjonsmønster?

Bekkelund: — I og for seg ikke. Vi har ikke gått mot forbundets vedtekter. Den parolen vi har stilt om forbundsvise garantier er jo tvertimot et tillitsvotum til de enkelte forbundene.

Moldøen: — Jeg er organisert i Kjemisk og forventer at mitt forbund støtter dette initiativet. Om dei ikke gjør det organisatorisk bør de iallefall støtte kravene som har kommet fram.

Larsen: — Dessuten vil jeg si at dersom LO-ledelsen er skeptisk til at slike initiativ oppstår bør de søke årsaken i sin egen opptreden og faglig praksis. LO-ledelsen må komme i takt med meningene på grunnplanet. Det er et faktum at lønns- og prisstoppen hadde en god del oppslutning da den ble innført. Men jeg merker på min egen arbeidsplass at dette nå snur seg. Folk ser at det er de vanlige lønns-mottakere som blir rammet og er nå innstilt på å ta igjen det tapte.

HOVEDKRAVENE FRA TARIFFKONFERANSEN:

- Frie, forbundsvise oppgjør uten statlige rammer.
- Fortsatt rett til lokale forhandlinger. Nei til tak på lønnsgradningen.
- Kjøpekraften må opprettholdes. Minimum full kompensasjon for tapet i tariffperioden 1978—80.
- For de lavtlønte må det avtales forbundsvise garantiordninger for at alle, i løpet av en bestemt periode, skal tjene minst 90 prosent av gjennomsnittet i industrien.
- Automatisk indeksregulering med full kompensasjon og lavt svingetall.

AKP(m-l) OG HOMOFILI

Debatt:

I 1974 sendte sentralkomiteen i AKP(m-l) ut «Forslag til fråsegn om homofili» som et internt diskusjonsmateriale. Dette er seinere blitt offentlig kjent og har versert i flere publikasjoner. Dette forslaget blei i høst trukket tilbake av sentralkomiteen. Vi trykker her et debattinnlegg som polemiserer mot innholdet i «Forslaget til fråsegn». Vi trykker også tilbaketrekkingserklæringen og «Fråsegna» i sin helhet — pluss en støtteuttalelse fra Rød Valgallianse til de homofiles kamp.

«Fråsegna» — et negativt lærestykke av rang

I 1973/74 henvendte progressive homofile seg til Sentralkomiteen i AKP(m-l) og ba om en uttalelse til støtte for de homofiles kamp. Svaret blei «Framlegg til fråsegn om homofili». Et dokument som utelukkende har skadet de homofiles kamp.

Dokumentet var et internt diskusjonsutkast, men blei snart offentlig kjent og publisert i hele Skandinavia. Ettersom den aldri blei imøtegått offentlig av AKP(m-l), har homofile i disse fem åra sjølsagt oppfatta den som partiets linje.

Når den nå er trukket tilbake, så må den samtidig kritiseres som et offentlig dokument. Hovedtrekkene i den følgende kritikken har eksistert blant homofile i og utafor AKP(m-l) siden «fråsegna» blei kjent.

Jeg skal utelukkende ta for meg en kritikk av «fråsegna». Men da må jeg samtidig gjøre oppmerksom på at «fråsegna» ikke er det eneste dokument i denne saka fra AKP(m-l). Bl.a. vedtok RV sentralt en uttalelse i sommer som på flere punkt står i klar motstrid til «fråsegna». En kritikk av «fråsegna» er derfor ikke en kritikk av alt AKP(m-l) har sagt og gjort i dette spørsmålet.

ÅRSAKER

«Perverse», «Sjuka», «Mindreverdige», «Avvikere», «I strid med Guds og naturens orden», «Farlig for den offentlige moral, barn og ungdom». Et lite utvalg av de vanlige betegnelser på homofile og homofili. Viss vi skulle ta med de for-

skjellige metoder man benytter seg av for å «kvitte seg med problemet», så blei det atskillig verre. Dette har vært og er et viktig redskap til å skape splid i befolkninga og en nødvendig del av propagandaen for å opprettholde kjønnsrollemønsteret.

I hundre år har homofile måttet sloss med dette ideologiske og religiøse grusset, enten det har vært begrunna med Bibelen eller såkalt «forskning». Det store flertall av homofile aktivster finner seg ikke lenger i at «det etablerte samfunnet» på død og liv skal sette seg ned og finne ut «hvorfors de er blitt sånn», for deretter å utskrive medisinen. Det vi trenger medisin mot er fordommene. Når det gjelder årsaker, så er årsakene til *undertrykkinga* atskillig mer interessant.

FRAMLEGG TIL FRÅSEGN OM HOMOFILI

I den seinere tida har spørsmålet om homofili og dei homofile si stilling i samfunnet vorti reist frå fleire hald.

Sentralkomiteen i partiet har drøfta dette spørsmålet. På bakgrunn av desse drøftingane vil SK legge fram eit førebels framlegg til fråsegn. Fråsegna skal inntil vidare vere parti-intern. Den uttrykker SK sitt førebels syn i saka, men er fyrst og framst tenkt som eit grunnlag for vidare diskusjonar i partiet med sikte på å forma ut partiet si line på dette omkvedet.

Etter ei tids drøfting i partiet vil SK taka saka opp på ny, summere opp dei synspunkta som har kome fram og på dette grunnlaget forma ut ei endeleg fråsegn som sleg fast partiet si eksterne line når det gjeld homofili.

2. AKP(m-l) meiner at homofili i hovudsak er eit seksuelt avvik med røter i samfunnsmessige og sosiale tilhøve. Som kommunistar og revolusjonære hevdar vi at kelasolidariteten og korleis ein stiller seg i klassekampen er *overordna* kva for slag seksuell legning ein har. Når ein skal vurdere dei homofile si stilling i samfunnet må ein difor taka utgangspunkt i kva klassetilhøve ein person finn seg i, og kva slags klassestandpunkt eit menneskje tar. Ein arbeidar er ein arbeidar. Om ein er anten heterofil eller homofil, så endrar det ikkje på dette grunnleggjande tilhøvet.

AKP(m-l) meiner vidare at det ikkje er kommunistar si oppgåve å fremje homofili eller å propandere at homofili er «ynskjeleg». Samstundes ynskjer ikkje partiet å *presse* homofile til å endre si legning. Berre ei vitskaplig analyse på marxismen-leninismen — Mao Tsetung's tenkning si

grunn, og einskap om denne tufta på friviljugskap og overtyding kan løyse motseiingar på dette omkvervet fullt ut.

På denne bakgrunn står og AKP(m-l) fullt ut at t.d. sosialistiske land utfrå andre historiske og konkrete tilhøve har ei anna line når det gjeld handsaming av homofili enn vi har i vårt land under kapitalismen, avdi deira grunnleggjande, prinsipielle utgangspunkt er det same som vårt.

AKP(m-l) meiner at det kapitalistiske samfunnet undertrykkjer dei homofile ved å taka frå dei ei rekkje elementære, demokratiske rettar. I frykt for diskriminering, kriminalisering og forfølgning vert dei homofile tvungne til systematiske løgnar om privatlivet sitt. Denne undertrykkinga fører til at dei homofile ofte får store vanskar med arbeid, bustad o.l. At denne undertrykkinga er ein lekk i klasseundertrykkinga, syner det faktum at det er dei homofile frå arbeidarklassen og folket som vert utsette for slik forfølgning.

AKP(m-l) tek avstand frå denne undertrykkinga. At arbeidsfolk mistar jobb og bustad og vert diskriminerte avdi dei er homofile må avvisast og kjempast mot av alle progressive.

Borgarskapet har ei tosidig haldning til homofili. Dette heng sjølvsagt saman med at seksuelle høve strekker seg over klassegrensene. Det er soleis viktig for oss kommunistar å peike på *klasseinnhaldet* i det kapitalistiske samfunnet si undertrykking av homofile, og ikkje godtaka den borgarlege line at homofili må verta «overordna» klassestriden.

Borgarskapet nyttar og homofilproblemet til å så splitting i arbeidarklassen og folket. AKP(m-l) vil difor kjempe mot alle freist-

nader frå borgarskapet på å spreie fordommer, oppmoding til forfølgning osv. blant arbeidarklassen og folket mot homofile klassefellar.

Utfrå den undertrykkinga som rettar seg mot homofile vil difor AKP(m-l) oppmode alle progressive til å stø dei homofile sin strid mot undertrykking, for demokratiske rettar.

Borgarskapet spekulerar i sex og pornografi for å tileigne seg profitt. Ved å spreie ideen, særskilt blant ungdommen, om at seksuell nyting står i sentrum for alt, ynskjer borgarskapet å leie folk vekk frå klassekampen og revolusjonen. AKP(m-l) kjemper difor mot den reaksjonære, borgarlege seksualliberalismen. Vi verger likeins familien mot borgarskapet sin freistnad på å så splitting mellom kjønna.

Småborgarlege og borgarlege fraseradikale ideologiske strømingar fører ut denne same borgarlege ideologien, og dei freistar å splitte arbeidarklassen og folket etter seksuelle skilleliner. Dei preiker om at menneskje er fritt «berre det er seksuelt frigjort» og stiller seg soleis mot klassekampen og revolusjonen. Som eit svar på undertrykkinga av homofile har dei konstruert teoriar om at «det einaste revolusjonære er å vera homofil». Dei freistar t.d. å avspore kvinnerørsla med å hevde at berre «den lesbiske kvinna er frigjort». Dette er liner som direkte tener borgarskapet sin freistnad på å setje grupper av folket opp mot kvarandre. Dette er liner som fornektar klassestriden og stiller seg i direkte motsetnad til den sosialistiske revolusjonen. AKP(m-l) avvisar resolutt ein slik ideologi og politikk.

HOMOFILI-DEBATT

«FRÅSEGNA» UVITENSKAPELIG

«Fråsegna» slutter seg dessverre til årsaksforskerne med følgende påstand: «AKP(m-l) meiner at homofili i hovudsak er eit seksuelt avvik med røter i samfunnsmessige og sosiale tilhøve.»

Nå kan man sjølsagt både mene og tro hva man vil om årsakene til homofili. Men det skal mer til enn tro for å fremme en sånn påstand som forslag til vedtak. Og «fråsegna» gjør ikke en gang et forsøk på å begrunne sitt standpunkt, hverken når det gjelder årsaker eller «avvik». Hvor kommer denne påstanden fra?

KLASSIKERNE

«Fråsegna» henviser flere plasser til marxismen, så det kan være nyttig å se litt på hva de marxistiske klassikerne har sagt om saken. Svaret på det er kort; så og si ingenting. Ingen av dem har publisert analyser om homofilispørsmålet. Viss man da ikke mener at en bisetning hos Engels om «perversjonen guttekjærlighet» i boka «Familiens ... opprinnelse», er tilstrekkelig. For å yte ham full rettferdighet bør det vel også nevnes at han i et høyst privat brev til Marx ironiserer over en homofil politisk motstander som «forkjemper for rasshølets rettigheter».

For også å yte «fråsegna»-forfatterne en viss rettferdighet så nekter jeg å tro at de har lagt vekt på slike uttalelser.

På Marx og Engels tid eksisterte det knapt noen kamp for de homofiles rettigheter, det fantes heller ikke forskning som kunne gi grunnlag for en forsvarlig årsaksforklaring. Kommunisten på den tida var da sjølsagt også prega av de herskende holdninger til spørsmålet.

AUGUST BEBEL

August Bebel var en av stifterne av det tyske kommunistpartiet. Han satt i den tyske Riksdagen i en årrekke rundt århundreskiftet. Gjentatte ganger reiste han forslag om å fjerne straffebestemmelsene mot homofile og var således en av de fremste forkjemperne for de homofiles rettigheter. Det er mye å lære av han.

Men på samme tid hadde han bl.a. følgende synspunkter på seksuelle spørsmål; Han mente det fantes to slags homoseksuelle. De som var født slik. Og de som

ARBEIDSUTVALGET I AKP(m-l): «Forslag til fråsegn om homofili» trekkes tilbake

AKP(m-l) melder med dette at «Forslaget til fråsegn om homofili» er trukket tilbake som diskusjonsforslag.

I 1974 sendte Sentralkomiteen i AKP(m-l) ut et «Forslag til fråsegn om homofili» til diskusjon i partiet. Dette «forslag til fråsegn» er seinere blitt gjort offentlig kjent i diverse publikasjoner. Ofte er det blitt framstilt som AKP(m-l)s prinsipielle, endelig vedtatte syn på homofili.

Vi finner derfor grunn til å understreke at «Forslag til fråsegn» var et forslag til diskusjon. Det har aldri blitt vedtatt som partiets endelige linje i noe organ.

Diskusjonen har vist at «Forslag til fråsegn» inneholder feil som har gjort at det ikke kan legges til grunn for et vedtak. Det inneholder blant annet påstander om årsaken til homofili som ikke er dokumentert ved undersøkelser. Det sier seg også generelt enig i hvordan homofile er blitt behandla i ulike sosialistiske land. Dette er et ukritisk syn om partiet ikke kan gå god for.

Sentralkomiteen har kommet til at «Forslaget til fråsegn» var feil og vi gjør nå offentlig kjent at vi trekker tilbake «Forslag til fråsegn» som diskusjonsforslag. Det er beklagelig at «Forslag til fråsegn» har eksistert i flere år uten at det har blitt trukket tilbake. Dette har skapt vansker for det politiske arbeidet til de kommunistiske homofile. Vi viser til diverse uttalelser fra Arbeidsutvalget som støtter de homofiles kamp mot alle former for undertrykking og diskriminering. Disse er i dag retningsgivende for vår støtte til de homofiles kamp.

Arbeidsutvalget
i AKP(m-l)

på grunn av overdreven seksualutfoldelse ble lei av kvinner og ville prøve noe nytt. Han mente samtidig at det han kalte «overdreven bruk av kjønnsorganene» førte til ryggmargslidelser, slapphet og annen styggedom. Det er også verd å merke seg at homoseksualitet stort sett bare ble omtalt i forbindelse med menn.

Det fins naturlig nok lite eller ingenting å hente av *analyser* om spørsmålet fra denne tida. Det som er å hente i marxismen er dens metode og standpunkt. Og nettopp her er det «fråsegna» forbryter seg totalt. Et kjennetegn ved marxismen er å søke sannheten utfra fakta, foreta undersøkelser og forskning fordomsfritt.

«Uten undersøkelser ingen rett til å uttale seg,» sa Mao. Hadde forfatterne tatt marxismen for det den er, så ville den innledende påstanden ikke kommet på trykk.

Dette ikke ment som et forslag til hvordan AKP(m-l) skal finne årsaken til homofili, men som en begrunnelse for at man skal holde kjeft om ting man ikke har tilstrekkelig greie på.

Dessuten mener jeg det er helt unødvendig for AKP(m-l) å ha en vedtatt linje på dette spørsmålet. Jeg oppfatter også tilbaketrekninga av «fråsegna» slik at man ikke lenger ser det som noe mål å finne fram til en «årsaksforklaring».

HOMOFILI-DEBATT

«Fråsegna» fungerte på samme måte som Kristelig Folkepartis linje i homofilispsørsmålet. Forskjellen er at Kr.F. gjør det i Guds navn, mens «fråsegna» påberoper seg marxismen, hevder artikkelforfatteren. (foto: Samfoto)

STØTTE TIL UNDERTRYKKING

«På denne bakgrunn støt og AKP(m-l) fullt ut at t.d. sosialistiske land utfrå andre historiske og konkrete tilhøve har ei anna line når det gjeld handsaming av homofili enn vi har i vårt land under kapitalismen, avdi deira grunnleggjande prinsipielle utgangspunkt er det same som vårt.»

Dette er det mest reaksjonære avsnittet i hele «fråsegna». Her gis det uforbeholden støtte til forbud mot og arrestasjoner av homofile. Avsnittet er skrevet nettopp som et forsvar for bl.a. Albanias behand-

ling av homofile. Hva som skjer med homofile etter arrestasjon, er det ingen som veit — meg bekjent. Men utfrå det vi veit om behandlinga av religiøse pasifister — så er sjøl ikke det verste utenkelig.

Begrunnelsen for dette standpunktet er ikke mindre gale; «Vi» har samme grunnleggende utgangspunkt som bl.a. albanerne. Det er derfor en helt rimelig tolkning at «fråsegna» ikke utelukker samme behandling under særskilte konkrete forhold i et sosialistisk Norge. Hvordan samme prinsipielle utgangspunkt kan føre til støtte under kapitalismen og arrestasjon under sosialismen, er meg en gåte.

Nettopp derfor har mange progressive homofile oppfatta «fråsegna» sin støtte som et taktisk spill for folkemeninga. Spesielt dette avsnittet har bidratt til å diskreditere sosialismen i Norge etter de prinsipper som AKP(m-l) står for. Mistiliten er etter min mening helt berettiga og «fråsegna» bærer det fulle ansvaret for den. SK har nå beklaga dette avsnittet. Det er bra. Men det er samtidig utrolig at det skulle ta 5 år.

STØTTER «FRÅSEGNA» DE HOMOFILES KAMP?

«Fråsegna» sier: «At arbeidsfolk mistar jobb og bustad og vert diskriminerte avdi dei er homofile, må avvisast og kjempast mot av alle progressive.»

Dermed skulle «fråsegna» støtte til de homofiles kamp være udiskutabel, mener noen. Men så enkelt er det ikke.

Forutsetninga for å føre kamp for de demokratiske rettene som «fråsegna» støtter, er at fler og fler homofile våger å stå fram. Det er ikke først og fremst redselen for å miste jobb og bolig som hindrer homofile i dette, men den ideologiske undertrykkinga. Framstillinga av homofile som «mindreverdige», «avvikere», «perverse», «sjuke» osv., osv. Kort sagt redselen for å bli nedvurdert som menneske, miste venner, bli hvisket om bak ens rygg osv. For at homofile virkelig skal kunne stå fram og kjempe for sine demokratiske retter, så må det føres en innbitt kamp mot denne undertrykkinga og de homofile må vinne sjølrespekt. Det homofile trenger er ikke bare en støtte til kravene om rett til bolig og arbeid, men en støtte og oppfordring til å stå fram. Men hvordan forholder «fråsegna» seg til dette problemet? Utelukkende negativt!

«AKP(m-l) meiner vidare at det ikkje er kommunistar si oppgåve å fremje homofili eller å propagandere at homofili er «ynskjeleg». Samstundes ynskjer ikkje partiet å presse homofile til å endre si legning. Berre ei vitskaplig analyse på marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning si grunn, og einskap om denne tufta på friviljugskap og overttyding kan løyse motseiingar på dette omkvervet fullt ut.»

Så langt har altså «fråsegna» stempla homofile som seksuelle avvikere i tradisjonell stil, deretter støtta undertrykking

HOMOFILI-DEBATT

av homofile i sosialistiske land, for så å slå fast at homofili er uønskelig og at homofile bør endre legning (om enn ikke ved tvang).

Avsnittet som støtter de reinte demokratiske krava i Norge i dag er sikkert ærlig ment. Det er forøvrig de reine selvfølgeligheter. Skulle f.eks. AKP(m-l) gå *imot* homofiles rett til arbeid og bolig?!

Prøven er støtten til de homofiles kamp for likeverd, mot den ideologiske undertrykkinga. Og her slutter «fråsegna» seg til undertrykkerne. «Fråsegna» karakteristikk gjør det sannelig ikke ettertraktelsesverdig å stå fram og slåss for de krava som «fråsegna» støtter. Disse karakteristikkene setter også følgende uttalelse i et merkelig lys: «AKP(m-l) vil difor kjempe mot alle freistnader frå borgarskapet på å spreie fordommer ...»!

«FRÅSEGNA» I PRAKSIS

Våren 1975 nekta Klassekampen å ta inn en annonse der to lesbiske arbeidere søkte bolig. Daværende redaktør, Finn Sjue, begrunnet avslaget i et brev som raskt blei offentliggjort, bl.a. i flere Oslo-aviser. I brevet heter det bl.a.:

«AKPs avis følger sjølsagt partiets linje: Full og hel støtte til homofiles kamp for demokratiske rettigheter, likestilling på arbeidsplass, boligmarked osv., osv. Det skulle forøvrig bare mangle!

Derimot vil vi som marxist-leninister, ut fra marxismen-leninismen og århundrers erfaring, *ikke* anse homofili som en *ønskelig* tilstand. Her snakker vi ikke om hva som er «naturlig» som dere ser, men *ønskelig* utfra klassekampens behov og retningen på den revolusjonære kampen. Derfor ønsker vi ikke å fremme inntrykket av at dette er et *likegyldig* spørsmål for oss verken gjennom annonser, artikler el. annet.» ... «Sjølsagt ville vi ikke nekte annonse til en person som ville annonsere «ledende SV-er søker bolig», sjøl om vi anser det å være ledende SV-er i dag for å være lite *ønskelig*!»

All respekt for Finn Sjue som politiker ellers. Vi er med i samme parti osv. Men her nytter det ikke å legge fingra i mellom. En sak er at jeg mener Finn Sjues konklusjon er reaksjonær, men i tillegg er dette noe sjølmotsigende sludder, krydra med rrrrevolusjonære, intetsigende fraser. Finn Sjue ville altså godkjenne an-

nonser som f.eks.: «Moskva-tilhenger søker bolig», mens «Homofil AKP-sympatisør søker bolig» må avvises. Og hvorfor? Jo fordi *seksuell legning* kan man ikke være «likegyldig» til!

Det blir sannelig ikke noe bedre av at man slår om seg med «århundrers erfaring» (!) og «retningen på den revolusjonære kampen». I sin oppsummering av «århundrers erfaring» (med hva, er ikke helt klart) har han tydeligvis hoppet over Sovjetstaten under Lenin. Da lovfestet man nettopp at seksuell legning var staten likegyldig. Hva angår «retningen på den revolusjonære kampen», så lyder det enda verre. Skal virkelig offentliggjøring av seksuell legning være til hinder for retningen på den revolusjonære kampen? Skal en revolusjonær som samtidig er aktiv og offentlig homofil være noe problem for «retninga»? Ja, hva pokker skulle man tro? Saken er at denne «revolusjonære» begrunnelsen er det rene splittelsesopplegg mellom revolusjonære.

Folk kan kanskje tenke seg hvor lett det var å agitere for at AKP(m-l) støttet de homofiles kamp «fullt og helt», når slike dokumenter sirkulerte.

Klassekampen endret linje på annonse-spørsmålet i 1978. «Det skulle forøvrig bare mangle.»!

«FRÅSEGNA» OG KIRKEN

Kirken har stått i spissen for undertrykkinga av homofile. Mange homofile ser klare paralleller mellom kirken og «fråsegna» holdning. For å illustrere det skal jeg sitere Jørgen Sønstebø uttalelser til Dagbladet 13.9.79. Sønstebø er stortingsrepresentant for Kristelig Folkeparti:

«Men eg står sjølsagt fast ved at homofili er eit avvik og noko utanom det normale.»

«Eg trur ikkje det hjelper å straffe homofile. Det dei treng er hjelp og legehjelp.»

«Eg meiner framleis at homofili er eit uttrykk for den moralske utglidninga i samfunnet.»

Nå nevner ikke «fråsegna» den moralske utglidninga direkte, men det er en kjent sak at flere marxist-leninistiske partier i dag mener homofili er uttrykk for borgerlig dekadense. Slike påstander sto også sentralt da Stalin i si tid gjeninnførte forbud mot homofili, noe «fråsegna» indirekte «stør fullt ut».

«Fråsegna» fungerer på nøyaktig samme måte som Sønstebø uttalelser. Forskjellen er at Kr. f. gjør det i Guds navn, mens «fråsegna» påberoper seg marxismen.

HVILKEN TRADISJON?

Nå er det lite trolig at «fråsegna»s standpunkter stammer fra overdreven lesning av Paulus. Så langt jeg kan se står «fråsegna» i pakt med de synspunkter som blei utvikla innafor Komintern på den tida da Stalin gjeninnførte forbud mot homofili i Sovjet. Men dette er ikke den eneste tradisjonen som fins innafor den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

Under Lenins ledelse blei straffebestemmelsene mot homofile i Sovjet oppheva i desember 1917. I en brosjyre fra «instituttet for sosialhygiene» i Moskva, «Den seksuelle revolusjonen i Russland» (1923), het det bl.a.:

«Hva angår homoseksualitet, sodomi og forskjellige former for seksuell tilfredsstillelse, som i europeisk lovgivning blir ansett som forbrytelser mot den offentlige moral, behandles disse av den sovjetiske lovgivningen akkurat på samme måte som såkalt «naturlig» samleie. Alle former for seksuell omgang er en privatsak. Bare når det brukes makt eller press blir det spørsmål om rettslig påtale, slik det generelt blir når et annet menneskes rettigheter skades eller krenkes.»

Det kan være ting å kommentere til dette også, men takke meg tusen ganger til denne linja framfor «fråsegna»s moralistiske og fordømmende holdning.

«EIN ARBEIDAR ER EIN ARBEIDAR»

«Fråsegna» har et feilaktig syn på forholdet mellom klasseundertrykkinga og undertrykkinga av homofile.

«Ein arbeidar er ein arbeidar», heter det. Og videre: «Om ein er anten heterofil eller homofil, så endrar det ikkje på dette grunnleggjande tilhøvet.» Hva er hensikten med disse sjølinnlysene påstandene? I avsnittet om støtte til de demokratiske kravene finner vi svaret:

«At *arbeidsfolk* mistar jobb og bolig ...» og seinere: «AKP(m-l) vil difor kjempe mot alle freistnader frå borgarskapet på å spreie fordommer, oppmoding til forfølgning osv. blant arbeidarklassen og

HOMOFILI-DEBATT

Rød Valgallianse om de homofiles situasjon

Rød Valgallianse har svart på spørsmål fra Det Norske Forbund av 1948 i Trondheim om synet på de homofiles situasjon. Da svaret er av almen interesse, bringer vi det også her:

RV støtter fullt ut den kampen homofile og bifile fører mot diskriminering og undertrykking. Etter flere års kamp og vage løfter fra et flertall på Stortinget, så er ennå ikke lov mot diskriminering av homofile vedtatt. RV støtter det selvfølgelig kravet om at en slik lov må vedtas straks.

Situasjonen i dag er slik at homofile kan framstilles som «syke», «farlige» og «mindreverdige» mennesker. Det er tillatt å føre fram et fullstendig falskt og undertrykkende bilde av homofile. RV tar på det skarpeste avstand fra slik propaganda. Den bærer et stort ansvar for at forfølgelse og mobbing av homofile fortsatt kan finne sted.

Som en selvfølgelig konsekvens av dette synet er vi også imot lovforbud mot homofile, og mot at homofile skal utsettes for «behandling», enten det er av politi eller psykiatere. Etter vår mening er det ikke nok med en lov som forbyr diskriminering. Det må også drives opplysningsarbeid, slik at de utallige fordommene som fins mot homofile kan ryddes av veien. Vi støtter derfor bl.a. kravet om at homofili må tas opp i skolens samlivslære.

RV er motstander av diskriminering på grunnlag av kjønn, nasjonalitet, rase, tro og seksuell legning. Slik diskriminering har bare til hensikt å så splid mellom folk som har de samme grunnleggende interesser.

Nynazistene i «Norsk Front» går i dag i spissen for slik diskriminering. Deres mål er et nytt «Holocaust» for folk av andre raser, homofile og progressive. Kampen for de homofiles rettigheter kommer ikke utenom en uforsonlig kamp mot nynazistene. RV går aktivt inn for å forby det nye nazipartiet «Norsk Front». Vi ser med glede at de homofiles organisasjoner også aktivt bekjemper «Norsk Front».

På den ene siden fremmer og tillater det kapitalistiske samfunnet holdninger som diskriminerer de homofile. På den andre siden utnytter det samme samfunnssystemet de problemene som oppstår på grunn av undertrykkingen. Det spekuleres kynisk, bl.a. i porno. Vi tar avstand fra slik spekulasjon, på lik linje med at vi går mot porno ellers.

I dagens samfunn er det skapt en situasjon der homofile skal tvinges til å leve i hemmelighet, i redsel for jobb, bolig og venner og naboers fordømmelse. Gjennom sine organisasjoner, og ved at flere og flere står fram og kommer ut fra fortielsen, har de homofile selv gjort et omfattende arbeid til i dag. Dette arbeidet må fortsette så lenge undertrykkingen og diskrimineringen eksisterer.

RVs mål er et sosialistisk Norge. Vi vil til slutt slå fast som vårt syn at et sosialistisk Norge må og kan gjøre en endelig slutt på undertrykkingen av homofile.

folket mot homofile *klassefellar.*» (mine understrekninger)

Støtten innskrenkes til «arbeidarklassen og folket». Du får støtte i kraft av at du er en *arbeider* som også er homofil. Den særegne kampen mot undertrykking av *homofile* blir borte. Dette er etter min mening ikke å trekke «fråsegna» etter hårene. «Fråsegna» sin holdning til den ideologiske undertrykkinga peker i nøyaktig samme retning. «Fråsegna» unnlater også å omtale de homofiles organisasjoner og oppfordrer ikke homofile til å stå fram og kjempe mot undertrykkinga.

«Fråsegna»s grunnleggende holdning og stil viser også med all tydelighet at forfatterne totalt har neglisjert de homofiles egne erfaringer og synspunkter. Dokumentet er gjennomsyra av dogmatiske, moralistiske og «venstre»-sektariske feil. Et negativt lærestykke av rang.

HVA NÅ?

«Fråsegna» er erklært død og maktesløs. Utmerka. Samtidig er det all grunn til å understreke at kampen mot de holdningene som «fråsegna» har bidratt til å spre, ikke er over av den grunn.

Jeg er enig med dem som sier at AKP(m-l) ikke skal leke allvitere som skal ha ei vedtatt linje på alle spørsmål. Men samtidig pågår en viktig kamp mot undertrykking av homofile. Og denne må AKP(m-l) ta stilling til. RVs uttalelse om de homofiles situasjon er etter min mening et utmerka utgangspunkt. De vesentligste punktene her bør også nedfelle seg i AKP(m-l)s program.

OHV

Lars Borgersrud kritiserer i dette innlegget artikkelen om krigen Kina—Vietnam som stod trykt i Røde Fane 5/79.

Røde Fane nr. 5.79 inneholder en artikkel om krigen Kina—Vietnam under signaturen «A.N.-B» som jeg har noen kommentarer og mest spørsmål til. Artikkelen var skrevet mens krigen ennå pågikk, ifølge forordet. Det er nok en stor svakhet ved den, men sjølsagt ikke forfatterens skyld. Jeg er litt forundret over at ikke forfatteren fikk tid og anledning av redaktøren til å ajourføre sitt materiale når artikkelen kommer et halvt år seinere, og vel så det? I det vell av raske og lettbeinte analyser som dukket opp i verdenspressen i tida under og etter den korte krigen, er det godt gjort å fastslå nøyaktige og bestemte erfaringer. Ennå mens krigen raser. Forsåvidt en velskrevet artikkel.

«Kinas taktikk gikk etter boka», kan vi lese. Jeg er litt usikker på hva en skal legge i et slikt utsagn. Hvilken bok? Maos militærskrifter? Andre kinesiske militære skrifter? Grunnen til at jeg spør er ikke for å spille dum, men dette er faktisk et problem. I anerkjent vestlig militærlitteratur er det stort sett en felles oppfatning av hva som er klok angrepstaktikk. Det går ut på størst mulig konsentrasjon på et lite antall angrepsaksler. Smale angrepsfronter, stor mobilitet og stor evne til dybdemanøver. Stort sett samme oppfatning har man i Sovjet, og det samme kan vi lese at Mao er tilhenger av — med enkelte modifikasjoner. Når det gjelder angrep, er det i korthet dette som er «etter boka», konsentrasjon, gjennombruddsevne på et relativt sett smalt område. Nåvel. Hvordan angrep Kina? Kina angrep på 26 forskjellige punkter, og spredde sine krefter over en stor del av grenselinja. Altså nettopp ikke etter boka. Hvorfor? Det er et interessant spørsmål. Et spredt, desentralisert angrep gir forsvarerne en taktisk fordel. Alle forsvarerne må da forseres av angriperne, istedenfor forsvarerne på en begrenset sektor. Dette er ikke «etter boka». Det er så direkte i strid med den som det går an. Hvorfor? Muligens kan vi finne forklaringen i at den kinesiske militærledelsen faktisk ønsket å

Kinesiske styrker foran en erobret kraftstasjon. Man bør være mer kritisk enn Røde Fane var i sin omtale av krigen, hevder Lars Borgersrud. (Foto: Xinhua)

Debatt:

la sitt infanteri gå inn i kortholdstrid og nærkamp enten for å lære eller for å likvidere de vietnamesiske styrkene materielt. Det er iallefall sikkert at denne taktikken må ta sin del av skylda for de kinesiske tapene, som ikke var «store» som «A.N.-B» sier. De var noe nær enorme. Tallene i artikkelen er forelda i forhold til kinesiske kilder. Visestabsjefen i Folkets Frigjøringshær Wu Xiuchuan, opplyste til en fransk militærdelegasjon i august (kilde NTB) at 20 000 kinesiske soldater mistet livet, av 220 000 totalt. Statistisk er det alltid et visst forhold mellom såre-

de og drepte, vi kan trygt regne 5 hardt sårede for hver drepte (lavt). Da kan vi begynne å regne på tap, og tap på mellom 8—10% som vi leser i artikkelen er altfor lavt, de må ligge minst på det doble. Og dette er tapstall som ligger på høyde med de høyeste under den andre verdenskrigen. De som hevder kritiske røster mot Sovjets taktikk på østfronten nettopp fordi tapene var så store, burde kanskje se nærmere på både de kinesiske tapene og den kinesiske taktikken? Det er sjølsagt helt umulig for oss som ikke har detaljkjennskap til en hel serie med forhold å si noe om hvordan en framrykking i det aktuelle området kunne ha skjedd uten å stille seg åpne for så enorme tap. Men det skulle være interessant å høre kinesiske militæres syn på hvorfor de ikke i større grad valgte metoden med angrep i dybden, avskjæring og utmanøvrering. Hvorfor så å si alle vietnamesiske styrker i angrepssektoren faktisk måtte materielt nedkjempes. «Jeg spørger kun, —...» Kanskje Røde Fanes redaktør kunne prø-

KINA — VIETNAM:

Gikk det virkelig så greit?

ve å lage et intervju med en kinesisk militær — som var litt *kritisk* for en gangs skyld?

Nåvel. De store kinesiske og vietnamesiske tapene tyder like mye på at utsagnet «Den vietnamesiske stridsmoralen er tydeligvis dårlig» neppe stemmer (side 31). Tvert imot. Store tap og dårlig stridsmoral harmoniserer dårlig. Har du dårlig stridsmoral slåss du ikke til den bitre død. Du hiver rifla og flyr.

RUSSISK KRIG?

Vietnameserne har «kriga russisk» står det (på side 30). Hva betyr det? Noen ganger kan en få det inntrykket i debatter med m-l-ere at alt som er dårlig er «russisk». En slags overivrig måte å overbevise seg sjøl og andre på at verden er enkel. Akkurat som Kari Enholm, som i sin siste bok om NATO mener at alt vondt i verden kommer fra CIA... Men tilbake til påstanden, på alvor. Min oppfatning av russisk militær tenking (det er jo langt

vanskeligere å sin noe om deres praksis i bruk av egne avdelinger, for de har vi ikke sett i kamp siden 1945) får meg til å tenke på alt annet enn vietnamesernes forsvarsopplegg mot FFH. Skal man prøve å gripe den russiske *teorien* i svakhet, så måtte det muligens være overvurdering av mobiliteten, og undervurdering av flankesikring, baktropp, sikring av følgeinfanteri osv. Helt andre ting, som det går an å lese seg til av russiske militærtidskrifter og militær litteratur. Kanskje det og er for lett vint og uvitenskapelig? Vi veit svært lite om den sovjetiske hæren i felt faktisk. Vel, vel. Jeg oppfatter kritikken mot vietnameserne slik: De beit seg fast i hver stilling, gravde seg ned og kjempet innbitt om hver haug. Lite krigsfanger, kanskje 40—50 000 drept. Transportnettene brøt sammen, små muligheter for forflytninger. Kanskje de har «kriga russisk» i den betydning som sovjetiske avdelinger kjempa i 1941, til siste mann da de var omringet? Da alternativet var krigsfangenskap? Det er mulig.

HVA MED FLYVÅPNET?

En annen sak: flyvåpen. Vi kan lese at kineserne fikk «full uttelling ved å bruke flyene sine til bakkestøtte for infanteriet, og ikke lange raid og luftkamper. Vietnameserne ser ikke ut til å ha fått utnytta verken det avanserte luftvernet eller flyvåpenet sitt.» Klare lærdommer? Etter hva jeg har kunnet skaffe av informasjon så blei fly bare satt inn i svært begrenset omfang. At det henger sammen med karakteren av sjølve krigen, begrenset, kortvarig. Og at begge parter i krigen tok på seg denne begrensningen. Ingen har meldt om store flyangrep, fra noen av partene. Hvilket materiale er grunnlag for lærdommene? Hvor omfattende er det?

En ting til på slutten. Jeg lurar på om ikke kineserne hadde militære problemer på et spesielt område, nemlig hvordan de skulle «røyke ut» de godt befesta vietnamesiske stillingene særlig rundt de store byene. «A.B.-N» tar ikke opp dette i det hele tatt, men mener at meldingene om at kineserne blei stoppet enkelte steder bare var utslag av vietnamesisk krigspropaganda. Var det det? Jeg er ikke så sikker. En artikkel i det tyske tidsskriftet *Befreiung's* august/sept. nummer hevder med kinesiske militære som kilde at det virkelig var store problemer med slike stillinger. Det samme bekreftet *Beijing Review* i et par nummer i mars, om enn på en forsiktig måte.

VÆR KRITISK

Hva er poenget mitt? Poenget er at man bør skrive kritisk sjøl om man har sympati. Alle juger i krig, også dem man er glad i. Det er en del av krigen. Clausewitz sier i «Vom Kriege» at motstandere i krig alltid oppgir for lave tap for seg sjøl og for høye for fienden. Det er mye sant i det. Det var en begrensa krig i selve målsettingen og i bruken av midler. Men måtte den også være en massakre for de kinesiske soldatene?

Har vi i Vesten blitt offer for et glansbilde av den kinesiske vietnamkrigen? Skjuler den vakre fasaden av felttoget ganske grimme lærdommer for Kinas ledelse, både når det gjelder tap av menneskelig, utstyr og taktikk?

Lars Borgersrud

«Vekstraten og stålproduksjonen ser ut til å ha en nærmest mytologisk status i diskusjonen om sosialismens politiske økonomi,» skriver en debattant, A.L., i dette innlegget som er kritisk til et annet debattinnlegg om stålproduksjonen og sosialismen i *Røde Fane* nr. 4/79.

A.L. er også kritisk til enkle konklusjoner om for direkte slutninger mellom produksjonsutvikling og politisk kontroll fra «firerbanden».

Noen kommentarer til diskusjonen om «firerbandens økonomiske sabotasje» og Kinas stålindustri i *Røde Fane* nr. 1—79 og 4—79 (s. 39—47).

Vekstratene i stålproduksjonen ser ut til å ha en nærmest mytologisk status i diskusjoner om sosialismens politiske økonomi — fra Sovjet i 30-åra, via Deng Xiaopings fantasier om 60 mill. tonn stål i 1985 i Kina og til *Røde Fane* nr. 4—79 (særlig artikkelen om «Kinas stålproduksjon» av signaturen V.A., s. 44—47).

«Stålproduksjonen ... er en god gradmåler på et lands industrielle nivå,» skriver V.A. Ja, men bare inntil et visst nivå. Den såkalte «stålintensiteten» (forholdet mellom stålproduksjon i tusen tonn og BNP i mill. dollar i faste priser) varierer fra land til land og *synker* når produktivkreftene når et høyt nivå. Alt i 1971 lå stålforbruket pr. innbygger i Japan 60% over forbruket i USA (*World Atlas*, London: Pan Books, 1973, s. 51), uten at Japan av den grunn har gått forbi USA i økonomisk styrke.

Stålfrobruket pr. innbygger i ledende kapitalistiske industriland var i ferd med å bli redusert alt før den økonomiske krisa slo ut med full tyngde i 1973—74. Teknologiske nyvinninger erstatter stål med lettere legeringsmetaller og reduserer metallinnholdet i ulike produkter.

«FIRERBANDENS SABOTASJE»

Signaturene V.A. og J-EL ser i sine artikler i *Røde Fane* nr. 1—79 og 4—79 nedgangen i Kinas stålproduksjon i 1974 og 1976 som det store «beviset» på «firerbandens sabotasje» av den kinesiske økonomien. Men hvis økning av stålproduk-

Stålproduksjon og sosialismen: Røde Fane vulgariserer

Debatt:

sjonen er en så viktig faktor i produktivkreftenes utvikling under sosialistiske produksjonsforhold, hvordan skal det da forklares at den *totale* industriproduksjonen i Kina *ikke* sank i 1974 og 1976? Var kanskje «firerbandens sabotasje» bare rettet mot stålindustrien?

Overvurdering av stålproduksjonens betydning for utviklinga av produktivkreftene under sosialismen var en alvorlig svakhet ved den økonomiske politikken til SUKP under Stalin. En viktig erfaring fra den økonomiske utviklinga i Sovjet på 30-tallet er at industrien ble prioritert på bekostning av landbruket; og at tungindustrien fikk for høy prioritet i forhold til den lette industrien.

Teknisk sett er det sjølsagt ikke noe problem å produsere 60 mill. tonn stål i Kina i 1985. Spørsmålet er bare hva det vil koste og om balansen mellom produk-

tivkreftenes vekst i ulike sektorer forrykkes hvis en uforholdsmessig stor del av de totale industriinvesteringene går til stålindustrien.

ER 60 MILL. TONN REALISTISK?

For å kunne vurdere om 60 mill. tonn stål er en realistisk målsetning for 1985, kreves det omfattende kunnskaper om minst fire forhold:

- 1) Tilgangen på utenlandsk valuta (gjennom økt varetransport fra Kina og muligheter for internasjonale låneopptak) for å finansiere teknologiimport til stålindustrien.
- 2) Planer for fordeling av de statlige industriinvesteringene mellom ulike industrigreiner.
- 3) Tilgangen på energi (naturgass, kull og elektrisitet) og råvarer (jernmalm) og transportkapasitet for energi og råvarer.
- 4) Planer for produksjonsøkninger i industrigreiner som skal anvende stål for å avgjøre om en så rask økning i stålproduksjonen er nødvendig.

Jeg sitter ikke inne med disse kunskapene — og det gjør ikk V.A. heller! Derfor blir V.A.s konklusjon på «analysen» av Kinas stålindustri — «Jeg synes at Huas og Dengs planer for å nå 60 mill.

tonn stål i 1985 ... både er realistiske og fornuftige. Den planen bør kunne overoppfylles» — direkte latterlig. Ja, V.A. fabulerer faktisk om 100 mill. tonn stål som produksjonsmålsetning for 1985!

KORRIGERING AV FEIL

Direkte pinlig blir V.A.s «analyse» på bakgrunn av at den offentliggjøres på et tidspunkt da kinesiske planleggere sjøl har innsett at planen om 60 mill. tonn stål i 1985 var feilaktig. Feilaktig betyr her ikke umulig, men feilaktig i forhold til målsetningen om en balansert veksttakt i utviklinga av produktivkraftene i ulike økonomiske sektorer og behovet for en rask bedring av folkets levevilkår.

På det andre møtet i Kinas 5. nasjonale folkekongress i juni 1979 ble det fattet viktige vedtak som korrigerer planene fra sist vinter. En større del av de statlige investeringene blir nå fordelt til jordbruket og den lette industrien. Planene for en rekke prosjekter i tungindustrien blir utsatt.

Planen for stålproduksjonen i 1985 vil nå etter all sannsynlighet bli redusert til om lag 45 mill. tonn (*Far Eastern Economic Review* 6. juni 1979, s. 37).

Innleggene til V.A. og J-EL avslører

også en ytterst tvilsom metode for empiriske undersøkelser. De skal «bevise» at «firerbanden» saboterte Kinas økonomi, særlig stålindustrien. De velger sine empiriske opplysninger ut fra dette utgangspunktet. Så tolkes enhver reduksjon i stålproduksjonen som bevis på «firerbandens sabotasje» uten undersøkelser av hvilke produksjonsanlegg som sviktet, om «firerbanden» hadde politisk kontroll på ulike stålverk, eller om produksjonssvikten skyldtes teknisk-økonomiske faktorer.

WUHAN

V.A. trekker fram produksjonsdata fra Hupeh-provinsen som avslører nedgang i produksjonen fra stålverket i Wuhan i 1974 og 1976 slik at produksjonen i 1977 bare nådde 1,5 mill. tonn. Så kommer det: «Det er vanskelig å forklare slike tall som noe annet enn et resultat av kaos i organisasjonen. I 1978, med «de fire» ryddet av veien, regna man med at resultatet ville bli opp mot 3 mill. tonn.»

Kontrollerte «firerbanden» revolusjonskomiteen på stålverket i Wuhan og i Hupeh-provinsen? Ikke vet jeg, men V.A.s konklusjon forutsetter faktisk kunnskap om at det var tilfelle. Poenget mitt er at produksjonssvikten ved stålverket i Wuhan langt på vei kan forklares ut fra teknisk-økonomiske faktorer.

UTENLANDSK TEKNOLOGI

Ved inngangen til 70-åra var produksjonsutstyret ved stålverket i Wuhan i ferd med å bli nedslitt. Det ble derfor utarbeidet omfattende moderniseringsplaner, bl.a. basert på import av teknologi fra Japan og Vest-Tyskland. Men det oppsto alvorlige problemer med å tilpasse den utenlandske teknologien til det eksisterende produksjonsutstyret. I 1977 var moderniserings- og utbyggingsplanene forsinket med om lag 18 måneder. De nedslitte smelteovnene, som alt skulle ha vært skiftet ut, klarte ikke lenger å produsere opp mot maksimal produksjonskapasitet. I tillegg kom problemer med energitilførselen i 1976—77 på grunn av omfattende tørke som førte til svikt i elektrisitetsproduksjonen. Når så produksjonen kunne økes raskt i 1978, var det i første rekke på grunn av at nytt utstyr da endelig kunne settes i drift.

Men kanskje det var «firerbandens

sabotasje» som gjorde at tilpasningen av det utenlandske produksjonsutstyret ble forsinket??

Det er sjølsagt viktig å foreta empiriske undersøkelser. Men da må det dreie seg om systematisk og vitenskapelig innsamling av empirisk materiale. Det V.A. gjør i sin diskusjon av Kinas stålindustri, er å trekke vidtrekkende konklusjoner på grunnlag av løsrevne, enkeltstående fakta som står i motstrid til hovedtendensen i utviklinga. Virkeligheten er dessverre ofte mer sammensatt enn det løsrevne fakta kan tyde på.

PARADOKSET ANSHAN

Til slutt skal jeg legge fram et paradoks om stålproduksjon og politisk kontroll som viser at det er problematisk å påstå at: «'Firerbanden' skapte svært store problemer for stålproduksjonen fra 1973 til den blei styrta.» (J-EL i *Røde Fane*, nr. 4—79, s. 43.)

Paradokset gjelder Anshan-stålverket — det største stålverket i Kina — som både var politisk kontrollert av «firerbanden» og hadde en jevn produksjonsvekst fra 1970 til 1976.

Vi kan i dag slå fast med ganske stor sikkerhet at «firerbanden» hadde avgjørende innflytelse på revolusjonskomiteen i Liaoning-provinsen (der Anshan ligger) og på revolusjonskomiteen på sjølve Anshan-stålverket.

Stålproduksjonen i Anshan var 4,5 mill. tonn i 1970, 5,3 mill. tonn i 1972 og 5,9 mill. tonn i 1973 (*China: A Reassessment of the Economy*, Washington, US Congress, 1975, s. 285). I 1976 var produksjonskapasiteten økt til om lag 7 mill. tonn, men produksjonen lå sannsynligvis litt lavere (*Chinese Economy Post-Mao*, US Congress, Washington, 1978, s. 394) i hovedsak på grunn av de direkte og indirekte virkningene av Tangshan-jordskjelvet.

At denne jevne produksjonsveksten var lavere enn de planlagte målsetningene, sier kanskje mer om urealistiske planer enn om produksjonsresultatene i Anshan.

Eksemplet Anshan kan illustrere at det er altfor enkelt å trekke direkte slutninger mellom produksjonsutvikling og politisk kontroll fra «firerbanden» i Kina i perioden under og etter kulturrevolusjonen.

A.L.

BØKER

Hvordan reagerer soldater i krig?

Hvordan opplever soldaten et slag? Hvilken virkelighet møter han? Hvordan reagerer han og hvilken betydning har hans reaksjon for utfallet av slaget?

Den britiske foreleseren John Keegan på offisersakademiet Sandhurst har i et studie av tre kjente slag prøvd å gi et svar.

Jeg skal ikke ta for meg hans gjennomgang av slagene ved Agincourt (1216), Waterloo (1815) og Somme (1916). I stedet skal jeg ta for meg hva boka kan lære oss om krig i dag.

Keegan peker på at utviklinga av våpenteknologien har endret:

- Slagets karakter fra nærkamp (mann mot mann) til «fjernkamp» uten fysisk kontakt med fienden.

- Omskapt soldaten fra en gjennomskolert allrounder (middelalderens rytteri) til en spesialist som bare utfører en avgrenset funksjon i et våpensystem eller en organisasjon.

- Flyttet flertallet av soldatene fra kamptummelen og til de bakre linjer.

- Utvidet slagfeltet enormt i areal og gjort flukt under kamp – som alltid har vært farlig – til en fysisk umulighet.

- Økt ildkraft og ildgivningsmengden så radikalt at luften i et slagområde er full av død.

- Økt varigheten av slaget fra noen timer til uker og måneder og gjort slaget til en døgnkontinuerlig aktivitet (infrarøde stråler, bluss).

Det er likevel levende mennesker av kjøtt og blod som dør i et slag uansett om døden forvoldes av et sverd eller

en panserverngranat. Til tross for de radikale endringene i våpenutstyr, kampmåter, osv. har gjennomgått, er visse fellestrekk framtrekkende. Et viktig stikkord her er redsel, et annet tvang.

Å temme soldatens redsel for å dø er en forutsetning for å gjøre ham kampdyktig. En viktig del av dette er å drille inn standardreaksjoner på forskjellige typer situasjoner. En annen er å bygge opp en så effektiv sanitet at soldaten føler seg trygg på å kunne redde livet selv om han blir truffet. En tredje er politisk-moralsk mobilisering – få ham til å tro på at det han gjør er riktig, fornuftig, moralsk høyverdig og at det har rimelig sjanse til å la seg gjennomføre med militære midler.

TVANG MÅ TIL

All erfaring viser likevel at dette ikke er nok. Tvang må til: «Mine soldater må frykte sine offiserer mer enn fienden». (Fredrik den store av Prøyssen). Håndvåpen til offiserene, militærpolitiet, de militære straffebestemmelsene mot desertering og ulydighet – alt dette er trusler hvis troverdighet er avhengig av at de kan bli håndhevet og blir det i gitte situasjoner. Og slike situasjoner oppstår.

Alle de store hærene i den første verdenskrig opplevde i løpet av de fire årene krigen varte sammenbrudd i disiplinen, opprør og massedesertering av soldater på hele eller store deler av fronten. Den russiske hæren gikk helt i

opløsning med militært nedelag og revolusjon til følge.

Det samme skjedde med den tyske. Den østerrikske hæren oppløste seg og dermed hele det gamle østerriksk-ungarske dobbeltmonarkiet. Den franske hæren unngikk såvidt en total kollaps i 1917 – moralen ble opprettholdt med at hver tiende mann ble henrettet. Liknende episoder fant sted i den engelske hæren. Dette har ikke bare historisk interesse.

Det er et velkjent faktum at en meget stor prosent av soldatene som sendes i kamp, ikke deltar aktivt i den – de bruker ikke våpenet eller retter det iallefall ikke mot fienden. Stridsdugelighet har dessuten en klar tendens til å synke hos de overlevende i enheten etterhvert som tapsprosenten øker.

Den synker også med tidsrommet soldaten er i aktiv stridstjeneste.

Det er således klare grenser for hva en soldat, en militær enhet, en hær, kan tåle uten å bryte sammen. Den effekt tvangstiltak fra militærledelsen overfor soldatene har til å tvinge dem til å slåss, er derfor bare virksom opp til et visst punkt.

AREALET FOR SLAGFELTET ØKER

I dag er likevel ikke tvangstiltakene fra militærledelse og offiserer det viktigste middel for å tvinge soldaten til å slåss. Slagfeltets enorme arealomfang, intensiteten i ildgivningen og omfanget av ildgivningsmengden er objektive forhold som gjør flukt umulig og forsøk på overgi-

365 sider

BØKER

Dagens infanterisoldater står overfor andre problemer enn disse fra første verdenskrig. De motoriserte infanterisoldatene i dag blir beskyttet bak stålpulver mot en omverden full av død. Samtidig er de også isolert i et trangt rom hvor de må være døgn etter døgn i sammenhengende strid. Britene har på tegnebordet en ny modell hvor små vindusglugger – en for hver soldat – og kalde colabokser (a la Vietnam) skal dempe det psykiske presset på soldatene.

velse mer livsfarlig enn å kjempe videre.

De to hærene som i dag står overfor hverandre langs Elben satses på bevegelig krigføring med panser – store mengder tanks fulgt av infanteri i panserkjøretøyer og sjøldrevet artilleri skal sikre en rask avgjørelse av slaget om Europa.

Keegan understreker at panservåpenet *ikke* hadde noen avgjørende betydning

under den 2. verdenskrig slik de Gaulle, Guderian og andre panservåpenentusiaster spådde. NATO og Warszawapakt-hærene er de første som i stor målestokk kan prøve disse lynkrig-tesene. Han advarer mot å forveksle marsjarten for panserkjøretøyene med hærenes muligheter for bevegelig krigføring.

Han peker også på et annet faktum: Det panserkjøretøy som skal bringe infanterisol-

daten og hans kamerater framover og beskytte dem mot døden i luften sperrer dem samtidig like effektivt fra kontakt med omverdenen som et u-båtskrog sperrer et u-båtmannskap. Og til forskjell fra u-båtmannskapet, som er et fåtall utvalgte blant mange, er infanterisoldaten og hans kamerater gjennomsnittssoldaten. Døgnkontinuerlig strid i 100 til 200 timer i et kjøretøy uten vinduer, og

med sårbarhet overfor panserbrytende våpen som en hermetikkboks mot en hermetikkåpner, er en påkjenning som vil drive soldatene til yttergrensene av deres fysiske og psykiske yteevne – kanskje over ...

U.A.

John Keegan:
«The face of Battle».
Penguin Books,
London 1978

BREV

TIL REDAKSJONEN

TEORIER FOR ARBEIDERKLASSEN

Det kjem inn leserbrev som kritiserer temavalet i Røde Fane. Jeg vil gjerne få vera pippip å synge med i dette koret.

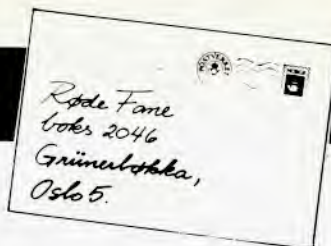
Røde Fane har etter mi meining ei bra utvikling. Bladet heldt å å drukne i mursteinar, nå er det ei opning, høgare under taket. Derfor vil jeg slett ikkje vera hard i kritikken mot bladet, men mye kan enda rettes opp.

Sjølv er jeg ein arbeidsmann, jeg tenker jo som så at Røde Fane skal ta opp ting arbeidskameratane min er opptatt av. Men trass gode ord frå R.O. i nr. 5/79 er det ikkje slik enda. Jeg har ikkje noe imot intellektuelle, dei fleste er bra folk. Men jeg meiner intellektuelle revolusjonære ofte i tenkinga si ikkje ser ting slik vi gjør det på golvet. Dei fleste arbeidrarar er oppdratt av sosialdemokratiet til ikkje å tru så høgt om si teoretiske evne. Kva for ein arbeidsmann er det som leser Sosialistisk Perspektiv? Det er ikkje mange! Vi må gå i spissen med å gi folk tiltrua til seg sjøl tilbake. AKP har etter mi meining gjort mye bra her, bl.a. ved å spre dei kommunistiske klassikarane. Partiet har ikkje sagt som SV og NKP at vanlige folk ikkje skjønner seg på slikt.

Her har Røde Fane ei stor oppgave, kanskje den største i augeblikken. Jeg synes R.O. er svært lite dristig i svaret sitt til Leser/Nordland. Vi forlanger at Røde Fane skal bli eit blad som arbeidsfolket finner seg heime i!

Kva er det arbeidarane er interessert i? Det kan vera så mangt sjølsagt. Men jeg har prøvd å samle opp noen saker som kanskje kan vera til hjelp for redaksjonen.

- Korleis vil AKP ha sosialismen?
- Kommunismen er bra i 3. verda, men ikkje i Norge.
- Vil AKP innføre diktatur, vil dei kutte hovuda av folk?
- Frigjoring fører til ny (og verre) undertrykking, f.eks. Vietnam og Iran.
- Erfaringane frå framskredne eksempel frå kommunevalet (Odda og Tromsø).

- Korleis kan vi stanse bedriftsnedleggingar?
- Bedriftseigarane og regjeringa snakker om å sikre arbeidsplassane, gjør dei det?
- Bedriftsidretten, kva kan vi gjøra med den?
- Vil AKP ta jorda frå bøndene etter revolusjonen?

Og mange fleire ting. R.O. seier at bladet har ein del langsiktige prosjekt i gang, men at folk får vera så snille å sende inn stoff om bedriften deira i mellomtida. Det er jo vel og bra, men det er for spedt. Jeg trur det frameleis er tenkinga som hindrar ei betre utvikling. Kan det vera så mye verre å få folk til å skrive ein artikkel om f.eks. dette med at kapitalistane ikkje sikrer arbeidsplassane, ennå skrive ein svær artikkel om krigen Kina og Vietnam? Det synes jeg er rart.

Det er sant at kunnskapen om arbeidarklassen fins best hos klassen sjølv, Røde Fane må gjøra meir for å snappe opp denne kunnskapen. Dei intellektuelle må nærme seg kvardagen til arbeidsfolket.

Fredrik

Fredrik har ikke noe imot intellektuelle, de fleste er bra folk, men ser ting på en annen måte enn arbeidsfolk. Det må Røde Fane være klar over når de redigerer bladet. Her arbeider på Strømmen Staal. (Foto: Klassekampen)

INTERVJUET OM KINAS ØKONOMI I 1/79

Vi har fått tre reaksjoner på intervjuet med R.K. i RF 1/79 om Kinas økonomi. Dette er innlegg som har fått lide under at vi på grunn av plassmangel er nødt til å prioritere diskusjoner. For å markere at det har kommet motforestillinger vil vi trykke utdrag av det ene innlegget. Vi har skrevet privat de dem som ikke har fått inn sine innlegg i den grad de har oppgitt adresse. Det er viktig for alle som skriver debattinnlegg at de på en eller annen måte gjør det mulig for oss å kontakte dem, da blir det mulig for oss å gi respons til alle som skriver til oss uansett om det ikke kommer på trykk.

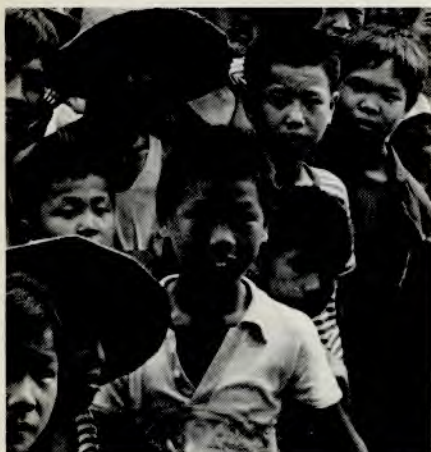
Red.

Kommentarer til «Røde Fanes» artikkel: «Hvor går Kinas økonomi?»

Signaturen R.K. ber om kritikk og kommentarer på synspunktene sine, og vi har tenkt å ta ham på ordet. Vi mener at R.K. gjør en del feil både når det gjelder form og innhold.

R.K. sier først at han ikke har studert kinesisk økonomi spesielt grundig. Vi lurer da på hvorfor Røde Fane ikke har valgt å intervju noen som har studert dette grundigere i stedet? Videre synes vi at stilen R.K. legger opp til stemmer dårlig overens med det utgangspunktet han selv presiserer at han har. Han uttaler seg bombastisk og påståelig, og dette vil vi kritisere.

Utgangspunktet for artikkelen bør være å øke folks forståelse av Kinas økonomi. Dette synes vi står i motsetning til til R.K.'s åpning: «Det er tull å hevde at Hua Guofeng har gjennomført et kontrarevolusjonært kupp. Oppgjøret med fi-

«Hvor går Kinas økonomi?» Det var tema i Røde Fane 1/79. Den unge generasjonen på bildet får i framtida se resultatene av denne diskusjonen. (Foto: Røde Fane)

Er dette riktig? Er dette en motsetning mellom sosialisme og kapitalisme, eller er dette en motsetning mellom et høyt utvikla industriland og et lavt utvikla u-land? Slik R.K. streker det opp, virker det som han mener at kapitalismen kan utvikle bedre produkter og høyere produksjonsnivå, mens dette er vanskelig under sosialismen. Det virker som at R.K. mener at grunnen til at sosialismen er bedre enn kapitalismen, er at sosialismen er overlegen når det gjelder helsevesen, kultur osv. Og vi som trodde at sosialisme *både* innebære en produksjon i takt med folks be-

hov og en bedre utvikling av helsevesen, kultur osv. ...

Det har lenge vært reist kritikk mot tendensen til å være dogmatisk innenfor AKP. R.K. er et eksempel på en som har oppfattet dette i teorien. Han prøver i utgangspunktet å være nyansert, men faller fort tilbake til dogmatisk stil når han argumenterer videre. Det ser derfor ut til at det er nødvendig å gjenta denne kritikken til det viser seg at den er forstått også i praksis.

t&b

rerbanden betyr ikke innføring av kapitalismen, men sikrer sosialismen. Dette er noe som alle som har studert «firerbanden» og dens politikk burde forstå». Det er greit at R.K. ikke vil diskutere «firerbanden», men den måten han tar opp «firerbanden» og utviklinga i Kina på, avslører at han har en nedlatende holdning til alle som ikke har forstått like mye som han selv. Vi synes det hadde vært mye bedre om han hadde sagt noe sånt som: «Jeg mener at oppgjøret med «firerbanden» ikke var noe kontrarevolusjonært kupp, men at det sikra sosialismen. For folk som er interessert i å studere dette nærmere, vil jeg henvise til ...» osv. På denne måten unngår han å uttale seg for andre enn seg selv, og det er litt viktig i dette spørsmålet, som tross alt er vanskelig for mange.

Motsetning mellom sosialisme og produksjon?

Vi har trodd at sosialisme var en forutsetning for maksimal utvikling av produksjonen, fordi motsetningen mellom «den samfunnsmessige produksjonen innenfor fabrikken» og «anarkiet i samfunnsproduksjonen» som helhet (jfr. Engels i «Anti-Dühring» ref. s. 5 i artikkelen) blir oppheva. Men i artikkelen synes vi at R.K. streker opp en motsetning mellom produksjon og sosialisme. (se s. 9 i art.)

RØDE FANE SØKER MEDARBEIDERE/KONTAKTER

Røde Fane har med rette blitt kritisert for ikke å skrive nok om norsk virkelighet. For å rette opp dette og utvikle bladet videre trenger vi flere kontakter med folk som har kunnskaper på forskjellige områder. Har du gjennom jobb, hobby eller politisk arbeid skaffet deg erfaring og kunnskap som kan brukes til temaer eller artikler i Røde Fane? Vi er interessert i kontakt med folk som både kan tenke seg å være faste korrespondenter og mer sporadisk tilknytning. Kanskje du bare har lest en spennende bok du har lyst til å anmelde/anbefale. Kort sagt, har du kjennskap til faglig politikk, samfunnsvitenskaplig eller naturvitenskapelige emner? Har du satt deg inn i et interessant historisk spørsmål? Skriv en artikkel, tips oss om det. Eller kanskje du har lyst til å bli kommisjonær? Selg fast 3, 5 eller kanskje 10 eksemplarer av Røde Fane?

Uansett, vi venter på brev.

Red.

Returadresse:
Røde Fane
Boks 2046
Grünerløkka, Oslo 5

NY GRUNNSIRKEL fra AKP (m-l) REVOLUSJON i Norge?

Grunnsirkelen er delt inn i fem møter. Disse tar blant annet opp økonomiske kriser, enkel innføring i politisk økonomi, militæret og den militærpolitiske situasjonen i verden og hva partiet krever av den enkelte, belyst med utdrag fra Tron Øgrims bok i år.

144 sider kr.52,

FORLAGET
OKTOBER